

Riksdagen

Stenografiska uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2010/11:28

Stenografiska
uppteckningar
2010/11:28

Fredagen den 18 mars

1 § Allmänna frågor

Finansminister Anders Borg

Statsrådet Birgitta Ohlsson

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för allmänna frågor den 21 februari 2011

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för allmänna frågor den 21 mars 2011

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag förklarar EU-nämndens sammanträde öppnat och hälsar Birgitta Ohlsson och Anders Borg välkomna.

Innan vi börjar kan jag säga till er som är särskilt intresserade av säkerhetspolitik att vi under mötet kommer att dela ut FN:s säkerhetsråds resolution beträffande Libyen. Den handlar alltså om en no-fly zone över Libyen.

Då börjar vi med Birgitta Ohlsson. Det är dess värre en väldigt tunn dagordning för dig. Det finns inga A-punkter. En första fråga är om det finns någonting att säga om återrapporten från rådets möte den 21 februari eller om vi bara ska öppna för frågor.

Anf. 2 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr ordförande! Nämnden har fått rapporten. Den handlar om uppföljning av Europeiska rådet den 4 februari och förstås också om det som har varit.

Man kan säga att det på allmänna rådets möte den 21 februari var mycket fokus på sammanhållningspolitiken. Det var en oerhört övergripande diskussion. Det var inte så att man landade i några direkta riktlinjer och slutsatser, utan det var mer så att man gav medlemsländerna en chans att ventilerar olika åsikter. Den svenska positionen är känd. Vi tycker att vi också behöver ha en hel del moderniseringar vad gäller sammanhållningspolitiken. Det var alltså en väldigt övergripande diskussion där man även lyfte fram Europa 2020 och dess vikt vad gäller sammanhållningspolitiken.

Det är väl egentligen inte mycket mer att säga, för det var en bred diskussion. Kommissionären Hahn var där och redogjorde lite för kommissionens synpunkter.

Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr ordförande! I går var det återrappport från statsministern. Då ställde vi frågor kring massflyktsdirektivet och eventuella flyktingströmmar. Bilden var då att det inte fanns några sådana. Men i rapporten står det: Slutligen lyfte kommissionären fram att de arbetade med ett paket för att möta utmaningarna i södra Medelhavet och stöd till Italien med hänvisning till flyktingströmmarna.

Finns det flyktingströmmar, ja eller nej? Hur ser det ut? Statsministerns bild i går verkar ju inte riktigt stämma med kommissionens.

Anf. 4 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr ordförande! Det är klart att det är viktigt att se de migrationsströmmar som har uppstått i samband med frihetsrevolutionen, som nu sker i arabvärlden och Nordafrika.

Statsrådet Tobias Billström har deltagit på flera möten. Det vi kan säga är att det naturligtvis finns flyktingströmmar, men att de är av den kaliber som en del länder i södra Europa vill låta påskina stämmer inte riktigt. Det handlar också om en inrikespolitisk debatt på en hel del håll. De siffror som varit uppe i debatten, och som varit gigantiska, stämmer inte riktigt med de rapporter vi får från olika FN-organ som finns på plats.

Anf. 5 FREDRICK FEDERLEY (C):

Herr ordförande! Tack, statsrådet! Nu vill jag inte försöka kliva förbi statsrådet, men vi hade en överläggning med migrationsministern häromdagen. UNHCR säger sedan tidigare att det finns ungefär 6 000–8 000 flyktingar i Libyen. Men många av dem som tar sig ut ur Libyen är framför allt migrantarbetare från närområdena. Det man nu förbereder sig för är en situation utifall det värsta skulle hända. Då kan det komma en massflykt. Det är alltså inte så att det finns en massflyktsituation eller särskilt många libyska flyktingar i dag, men man förbereder sig för hur man ska hantera det, om det skulle hända.

Anf. 6 EVA-LENA JANSSON (S):

Jag tänker inte gå i polemik med vare sig Fredrick Federley eller ministern, men det står faktiskt: stöd till Italien med hänvisning till flyktingströmmarna. Det står inte migrantströmmar. Jag reagerade på begreppet eftersom vi har haft en diskussion. Är det migrantarbetare, eller är det flyktingar? Flyktingar är ett helt annat begrepp än migranter.

Anf. 7 ORDFÖRANDE:

Vi lägger återrapporten till handlingarna.

Det finns en punkt om resolutioner och annat, som är Birgitta Ohlssons. Det är en informationspunkt. Det brukar inte finnas så mycket att säga under den punkten. Finns det någonting att säga i dag – Birgitta Ohlsson eller någon annan? Nej. Då tackar vi för den informationen, som var väldigt knapphändig.

Vi går över till punkt 4 och finansministern. Det gäller den fråga som var uppe i finansutskottet i går om europeisk ekonomisk styrning.

Herr ordförande! Det finns väl skäl att göra några kommentarer med anledning av det beslut som fattades i början av veckan om de sex direktiven och den fortsatta processen kring dem. Jag ska även säga något om det som kallas En pakt för euron och om den krismekanism där vi på måndag har ett extra möte för att diskutera ESM och EFSF inför Europeiska rådet den 24 och 25 mars.

Jag börjar med de sex lagstiftningsdossiererna. I den nya ordning vi är i är vi fortfarande mitt i processen. Vi har en allmän inriktning, men det återstår nu en omfattande förhandling med Europaparlamentet. Som ni väl vet är det ett mycket stort antal amendments som ligger på det här.

Icke desto mindre får man konstatera att det ungerska ordförandeskapet har hanterat den här frågan med mycket stor effektivitet och kommit fram till att vi faktiskt fått ett beslut i mars. Det här tycker jag är ett exempel på hur en väl fungerande EU-process faktiskt gått till. Det har varit en lång förberedelseprocess. Det har varit mycket diskussioner både i det svenska parlamentet och i EU-parlamentet. Vi har haft ordentliga underlag med rapporter och informella diskussioner och så småningom också de här lagstiftningsdossiererna och ordentliga behandlingar i rådet. Och nu går det över till parlamentet.

Det är så vi vill att EU ska fungera. Jag säger det också som en markering av att en del av det som jag tror är problemet med den så kallade europakten är att processen fram till den har varit så bristfällig. Hade den processen haft mer av den karaktär som vi har haft kring det här tror jag att frågan hade varit mindre kontroversiell än vad den nu är i många länder.

De krav som ställs upp här rör ett antal områden. En viktig del som är en stor svensk framgång, ska jag väl säga, inte bara för den här regeringen utan också för den tidigare – detta har ju varit något som Sverige har drivit länge – är att vi nu slår fast nationella minimikrav på budgetprocesser och det finanspolitiska ramverket. Det finns krav på att man gör prognoser som kan utvärderas, att det finns ordentliga och korrekta statistiska underlag, att det finns finanspolitiska regler och att man har flerårsbudgetar.

Det är viktigt. Vi vet själva vad det har betytt. Det som vi i dag kanske betraktar som självklarheter är inte självklarheter i många andra länder. Därför är det här en viktig del.

Själva stabilitets- och tillväxtpakten förstärks i två led, dels i en förebyggande del, dels i en korrigerande del. I den förebyggande delen tydliggörs det att länder som avviker från de krav som ställs för långsiktig uthållighet, som ofta summeras i medium term objective, ska ha krav på sig att agera lite kraftigare än vad man tidigare har gjort.

I den korrigerande delen får man väl säga att det mest centrala är att vi nu får en definition av skuldkriteriet, att man ska minska skulden med en tjugondel. Det betyder att man tidigare kunde hamna i en EDP-process om man hade mer än 3 procents underskott. I dag sker det om man har 3 procents underskott eller en skuld över 60 procent som inte minskar med mer än en sextiondel per år.

I den korrigerande delen tillför man nu också sanktioner på ett antal punkter. Man tillför, så att säga, ett tydligare regelverk för sanktionerna. Det förs också till en ökad övervakning av makroekonomiska obalanser.

Man ska väl säga att grunden för detta är de krascher som vi har upplevt. Man kan inte beskriva det på annat sätt än som krascher, som vi har upplevt i Irland, Grekland, Spanien och Portugal. De har med offentliga finanser att göra, men långt ifrån bara med offentliga finanser. De har också att göra med mer grundläggande obalanser i ekonomin, till exempel att man har haft för hög privat upplåning, stora bytesbalansunderskott och en bygg- och fastighetssektor som gett sig i väg. Därför försöker man hitta ett antal mått på detta.

Starka EU-kritiker kan ju säga att det är oundvikligt i ett euroområde, där man inte har en egen penningpolitik och en egen växelkurs, att den typen av obalanser kan uppstå. Men givet att det här nu är en valutaunion blir det därmed viktigare att bygga strukturer som förhindrar att den inneboende risken materialiseras, och då blir det viktigare att hålla ordning på bytesbalans och allt det.

Det här är ingen nyhet. Vi vet att alla ekonomiska kriser som vi har genomgått, åtminstone alla som jag har upplevt, har haft sin grund i den typen av obalanser – bytesbalansunderskott, upplåning, fastighetspriser och allt sådant. Det är alltså bra att man i grund och botten får en sådan övervakning av obalanser på plats.

Till det här kopplas sedan ett antal sanktionssystem. De handlar om att man i den förebyggande delen kan få betala in räntebärande deposition och att man i botförfarandet ska kunna råka ut för inbetalningar om man inte har gjort sitt.

Som ni väl vet från de många föredragningar jag tidigare har gjort i den här frågan är det här nu en integrerad process mellan kommission och råd, det vill säga innan vi är framme vid att man bedömer att det finns obalanser eller att det inte vidtagits tillräckliga åtgärder, och när man utvärderar om det har vidtagits tillräckliga åtgärder, kommer rådet in i olika delar. I praktiken kommer man aldrig att kunna fullfölja ett sådant förfarande med mindre än att det finns en kvalificerad majoritet för det.

Det där är de sex lagstiftningsdirektiven, ett historiskt framsteg för ordning och reda i offentliga finanser i Europa, skulle jag säga, och ett historiskt framsteg för att minska riskerna för fundamentala obalanser framåt.

Sedan gäller det pakten för euron. Det har sin grund i ett mycket märkligt utspel vid Europeiska rådet den 4 februari. Jag säger ”mycket märkligt” därför att det normala förfarandet när Tyskland och Frankrike gör upp om saker eller gör inspel är att de gör det inom ramen för en europeisk process, det vill säga att när vi haft papper som kommit, som delats ut och tuggats i Ekonomiska och finansiella kommittén och diskuterats i rådet, då säger Frankrike och Tyskland: Vår uppfattning är att kompromissen ska se ut så här. Det är i många fall en nödvändig väg framåt, givet den komplicerade beslutsstruktur vi har, och i många fall är den också relativt acceptabel för oss andra. Då har de gjort en kompromiss på väl bearbetad grund.

I det här fallet var det inte så, utan helt plötsligt, out of the blue, kom ett utspel flygande som hade egenheten att det inte fanns något papper. Det fanns ett papper som det sedermera påstods att en undergrupp till någon CDU-grupp möjligtvis tog ansvar för, men definitivt inte vare sig Merkel eller Sarkozy. Det föredrogs inte på Europeiska rådet. Det var

inte så att Sarkozy eller Merkel begärde ordet och sade: Jag behöver prata i 20 minuter, för nu ska vi göra ett stort utspel, och det innehåller de här punkterna. I stället föredrogs detta på en presskonferens. Sedan diskuterades det inte grundligt utifrån någon förberedd föredragning eller någonting sådant.

Jag tror att det här är en avgörande brist. Vi som tror på den kommunitära processen måste vara starkt kritiska till detta därför att det har skapat mycket missförstånd och osäkerhet i ett stort antal länder och mycket onödiga motsättningar.

Har man en euro – och det förefaller ju som att vi har en – är det rätt naturligt att stats- och regeringschefer diskuterar ekonomisk politik. Det är en självklarhet att detta inte bara är en fråga för finansministrar utan också för stats- och regeringschefer. I en mening är det också en självklarhet att vi tycker att Sverige ska kunna vara med i den här typen av möten, för det är bra när Sverige sitter vid bordet. Jag föredrar att ha Thomas Östros vid rådsbordet framför att ha en tom stol, och det tror jag är vår syn i Sverige på detta. Det är bra att svenska synpunkter kommer fram. Eller det kan för den delen vara Jonas Sjöstedt – jag ska inte dra det här för långt.

Det man då gör i En pakt för euron är att man ska sätta upp ett antal villkor för konkurrenskraft, sysselsättning, hållbarhet i offentliga finanser och finansiell stabilitet. Det man landar i är ett papper där man säger att detta bland annat handlar om att man måste ha ordning och reda i lönebildningen.

I en mening är det en självklarhet. Man kan inte klara konkurrenskraft med mindre än att man har ordning och reda i lönebildningen. Det är därför vi har våra industriavtal. Det är därför LO lade så mycket energi på LISA-diskussionen. Det är därför Riksbanken så noggrant följer enhetsarbetskraftskostnader. Det är därför kostnadskriser har varit något återkommande i Sverige innan vi fick de här problemen. Man måste alltså ha ordning och reda i lönebildningen.

Det kan man ha på många olika sätt. Det råder ingen som helst tvekan om det. De länder som har bäst ordning och reda i lönebildningen enligt min personliga uppfattning är Sverige, Finland, Österrike, Holland och i någon utsträckning också Tyskland. Jag säger ”i någon utsträckning också Tyskland”, eftersom de har fått det till priset av en mycket hög arbetslöshet. Nu ser det ut att ändras, men det är de ordnade lönebildningsstrukturerna som faktiskt har fungerat bäst i Europa.

I det ursprungliga CDU-papperet fanns det någon konstig formulering om att detta skulle röra sig om att man bara skulle ha decentraliserad lönebildning. Jag vill understryka att så står det inte i det papper som stats- och regeringscheferna har skrivit på, utan där står det att det är graden av centralisering som man ska titta på. Vår uppfattning är att koordinerad, centraliserad lönebildning är väl förenligt med både prisstabilitet och en väl fungerande arbetsmarknad.

Kanske nog sagt om detta. I dokumentet står det att de länder som är i position att avge en uppfattning inför den 24–25 mars ska göra det. Det framgick av de diskussioner vi hade på finansutskottet i går, och också av vad statsministern sade i riksdagen i går, att vår uppfattning är att vi inte är i position att säga att Sverige ska gå med i pakten för euron i samband med Europeiska rådets möte den 24–25 mars.

Min uppfattning är att det på sikt vore en fördel om Sverige kan gå med, därför att det är alltid bra om Sverige är med vid bordet. Det är märkligt att den heter En pakt för euron. Den här typen av problem gäller ju alla EU-länder, och menar man allvar med att bjuda in alla EU-länder borde det naturligtvis heta En pakt för stabilitet i Europa eller något sådant. Nu heter den dock som den gör, och det får vi leva med.

Regeringens uppfattning är att det vore värdefullt om det med tiden, när detta utvecklas och vi ser hur det fungerar och har fortsatta fördjupningar och diskussioner, kan leda till att vi känner en klarhet i att vi från svensk sida ser att det är förenligt med det vi tycker är viktigt. Det är det jag har framhållit, också här i EU-nämnden, som Sveriges synpunkter, nämligen att man måste respektera varje parlaments rätt att fatta beslut om viktiga frågor som skatter, social välfärd och arbetsmarknad.

Vi anser att vår ordning för socialförsäkringar och skatter primärt är en fråga som vi ska diskutera i Sverige och inte med andra. Vi anser naturligtvis också, och det är det som återspeglas i de fem punkter som i samband med finansutskottet diskuterades i går från Socialdemokraternas sida, att den svenska lönebildningsmodellen är en sak som ska diskuteras i första hand mellan parterna på arbetsmarknaden och inte i första hand mellan riksdagspolitiker, så länge vi också ser att den ordning vi har i dag bidrar till prisstabilitet, god samhällsekonomisk stabilitet och att vi inte utvecklar obalanser.

Regeringens hållning här är att vi i dag gör bedömningen att Sverige inte är i position att uppge att vi vill gå in i denna pakt. Vi vill gärna gå i en fortsatt samförståndsanda och hitta lösningar på detta som gör att vi kan föra frågan framåt utifrån vår ambition att alla de här sakerna som vi tycker har varit grovt misskötta, för det ska vi inte sticka under stol med att de har varit, landar på ett sådant sätt att det fungerar bra.

Låg mig lägga till något väldigt kort om ESM och EFSF. Det som nu är på väg fram är att euroländerna har höjt beloppet i EFSF upp till i faktisk mening 450 miljarder euro. Hur det ska gå till vet vi inte ännu. Om det ska vara fråga om inbetalt kapital, garanterat kapital är inte klart. Det är det som är huvudfrågan inför måndagens möte, för det måste man ge ett svar på före Europeiska rådet den 24–25 mars. Om man lyckas med detta skulle jag säga fortfarande är rätt oklart, därför att detta bland annat i den finska valrörelsen är en mycket, mycket kontroversiell fråga. Finlänarna har intagit en väldigt hård position här.

Sedan gäller det också den långsiktiga utformningen av ESM. Där är det massor av återstående frågor, om fördelningsnycklar och instrument som ska användas och allt sådant, som återstår att lösa, men vår bild är att förarbetet nu är så långt kommet att det är fullt realistiskt att räkna med att det faktiskt blir en kompromiss på måndag.

Anf. 9 BO BERNHARDSSON (S):

Jag vill börja med att tacka finansministern för föredragningen.

Jag ska inledningsvis säga att det ju finns en bred samsyn om Europapolitiken i de allra flesta delarna. Det gäller även på det ekonomisk-politiska området.

När det gäller europakten är det bland annat den vi diskuterar, och där har Sverige fått en inbjudan att delta. Vi socialdemokrater menar att vi ska tacka nej till den inbjudan. Vi ska inte delta.

Man kan förstås säga att om förutsättningarna radikalt förändras blir det självklart ett nytt samrådsförfarande och vi fortsätter att diskutera. Här stängs inga dörrar. Men vi säger nej till europakten som den föreligger.

Vårt ställningstagande faller tillbaka på ståndpunkten att den nationella kompetensen måste värnas, vilket Anders Borg själv har varit inne på. Vi menar att europakten också som den ser ut nu kommer att blanda sig i lönebildningen och att Europarådet då går in på dessa områden. Det gäller också andra politiska områden.

I pakten förutsätts alltså att man bland annat ska övervaka lönebildningsarrangemangen och graden av centralisering av lönerörelserna, som det står. Nu vill Anders Borg få det att låta som att det där är väl bara någon sorts vetenskaplig studie där man ska titta på olika modeller och vilka som fungerar bäst. Men vi är mer bekymrade än så på den punkten. Vi ser ändå att det ligger kvar en dagordning som innebär att man vill driva det mot en decentralisering, och vi tror att det är så. Vi är inte lugna på den punkten.

Pakten pekar också ut som ett angeläget mål att man ska öppna och konkurrensutsätta skyddade sektorer. Vi läser in i detta att det handlar om privatisering.

Ett annat mål är skattereformer. Man pekar ut sänkta skatter på arbete som en bra idé, och man tar också upp krav på pensionsreformer och så vidare.

Det finns en politisk dagordning i pakten, och även om den har förändrats till det bättre, för det ska man säga, ser vi fortfarande de här riskmomenten och att de är överhängande.

När det gäller att slå vakt om den nationella kompetensen har Anders Borg vid flera tillfällen framfört och hävdat samma uppfattning som vi vid olika rådsmöten, och det är bra. Det har kommit kritik också från många andra länder mot det ursprungliga upplägget. Det har skett förändringar, det har skett en uppmjukning, men den grundläggande kritiken från vår sida finns fortfarande kvar. Den kommer också från de fackliga organisationerna i Sverige och från många fackliga organisationer och röster i Europa.

Här är det väl helt enkelt så att regeringen och vi socialdemokrater gör olika bedömningar när det gäller vad pakten står för som den nu föreligger.

Till den här bilden kan man lägga, och det var Anders Borg själv också inne på, att den här processen naturligtvis inte är acceptabel. Det är bara en dryg vecka sedan eller kanske två veckor sedan – tiden går fort – som vi inte visste någonting om innehållet. Regeringen sade också att de ingenting visste, utan de hänvisade till Financial Times.

Detta är inte huvudargumentet för att säga nej när vi nu sitter här med ett förslag, men det är klart att det spelar roll att processen egentligen har varit alldeles för dålig. Sverige har inte haft något inflytande över hur den föreliggande pakten ser ut. Det finns också med i bilden.

Summan är alltså att vi gör en annan bedömning. Vi är nog överens om att vi ska värna den nationella kompetensen. Jag har uppfattat det så, men vi gör en annan bedömning av vad pakten innehåller som den ser ut.

En fråga till skulle jag vilja ta upp. Det gäller lagstiftningspaketet, de sex rättsakterna. Där har vi vid några tillfällen, och möjligen borde vi ha

varit ännu tydligare, tagit upp egentligen samma problematik, framför allt när det gäller det förslag som handlar om förebyggande och korrigerande av makroekonomiska obalanser.

Där känner vi en oro för att man är på väg in i bland annat lönebildningen. Det finns med också där, att man träder för nära den nationella kompetensen på bland annat det området. Vi har ställt frågor om detta, och jag framförde förra gången den åsikten att det här måste regeringen ha bevakning på och driva våra intressen på samma sätt som när det gäller europakten, det vill säga att den nationella kompetensen ska värnas. Jag uppfattade förra gången – det var statssekreterare Susanne Ackum som var här – att vi var överens om det.

Jag skulle vilja ha lite kommentarer till hur det där har förlöpt, hur man ser på detta, för det tycker jag inte att jag har fått tillräckligt tydligt.

Jag ska avsluta med att understryka att vi alltså vill att regeringen försäkras sig om att lagstiftningen när det gäller de sex rättsakterna, och framför allt den jag nämnde, innebär att Sverige inte på något sätt träffas av legalt bindande krav som inskränker den fria förhandlingsrätten och den nationella kompetensen när det gäller bland annat löner och arbetsmarknadspolitik.

Anf. 10 Finansminister ANDERS BORG (M):

Jag har stor respekt för de synpunkter som Bo Bernhardsson framför och de frågor han reser här.

En grundläggande utgångspunkt för regeringens syn, och jag tror för Sverige syn i de här frågorna, är att vi vill värna nationell kompetens. Vi har lång erfarenhet av vad det betyder med väl fungerande respektive dåligt fungerande lönebildning, vad det betyder att ha politisk inblandning i respektive partsansvar i lönebildningen.

Min bild av detta är att det är självklart efter en sådan här kris att Europa måste fundera igenom vad man gör för att säkra stabilitet. Arbetslösheten i Spanien är nu på väg upp och ligger på 18–19 procent. Det är klart att det är en social katastrof i ordets genuina mening. Vi måste ha en ordning som gör att man inte genom skuldsättning kan driva upp en efterfrågan i ett enskilt land som leder till sådana obalanser att det får katastrofala följder för offentliga finanser, arbetsmarknad och foljaktligen också välfärd.

Det är naturligtvis inte en vetenskaplig studie vi talar om, utan vad vi talar om är den genuina kärnfrågan: Hur skapar vi samhällsekonomisk balans i lönebildningen?

Min alldeles bestämda uppfattning är att det inte finns en politisk dagordning i den meningen att det handlar om ett höger- eller vänsterprojekt. Det ligger samtidigt väldigt mycket i den oro som Bo Bernhardsson reser, men det tycker jag mycket har att göra med den kritik vi har mot processen.

Det som är den genuina frågan här är hur man skapar en balans mellan konkurrensutsatt respektive skyddad sektor, alltså den gamla EFO-modellen. Hur ser vi till att lönerna i den skyddade sektorn sätts så att vi, givet att vi måste ha rimligt lika löneökningar på hela arbetsmarknaden, inte prissätter vår konkurrenskraftsutsatta sektor ut ur konkurrenskraft? Det är ett gammalt resonemang som vi i Sverige har varit väl förtrogna

med. Det är så vi har försökt bygga grundvalarna för vår egen lönebildning.

Här har man valt slarviga formuleringar, där det står att det är offentliganställdas löneökningar som är problemet. Men med den process som jag beskrev och som jag anser att man borde ha haft – med kommission, med EFK, med råd och Ekofinråd för att sedan landa i ett europeiskt råd – hade det aldrig stått så. Då hade vi hunnit städa i detta så att det hade uttryckts på ett korrekt, begripligt och bra sätt, och då tror jag inte att den oro som Bo Bernhardsson reser hade varit lika allvarlig. Det är därför jag tycker att mycket av den processkritik som Bernhardsson reser är riktig.

Socialdemokraterna i Österrike, Portugal, Spanien och Grekland, men också i oss väldigt näraliggande länder som Tyskland och Nederländerna, anser inte att det här är en inskränkning av deras sätt att bedriva ekonomisk politik och lönebildning i sina länder utan har ställt sig positiva till att länderna deltar.

Skälet till att jag säger det är att man kan uppnå prisstabilitet, samhällsekonomisk balans och en ansvarsfull lönebildning på många olika sätt. De olika sätten är det vi diskuterar i ideologiska termer och har riksdagsval om för att avgöra i våra respektive länder. *Att* man måste upprätthålla balans och ordning och reda är en självklarhet. *Hur* man gör det finns det en massa ideologiska och politiska diskussioner om som Bo Bernhardsson och jag ska ha på torgmöten och vid andra tillfällen när vi har riksdagsval i Sverige. Där ligger den ideologiska dimensionen.

Det finns en vänsterväg till stabilitet och en högerväg till stabilitet, samt även en högerväg och en vänsterväg till instabilitet, oordning och kaos. Ingen av de politiska sidorna har monopol på att ställa till oordning.

Jag anser att vi bör skapa möjlighet till ett rådrum kring detta. Jag tror att tiden kommer att utvisa att det finns möjligheter även för Sverige att delta i ett sådant här arbete utan att det ställer till det. Vi ska komma ihåg att här finns vägval framåt. I Sverige är vi överens om att värna nationell bestämmanderätt. Är det då bättre att Sverige sitter med vid dessa möten och framhåller det, eller är det bättre att vi sitter utanför och europrojektet ger sig i väg i en annan riktning?

Min uppfattning är att ett rådrum är en bra sak. Vi hinner prata om detta och fundera igenom det. Vi kanske kan se lite hur det fungerar och sedan ta det framåt. Jag har stor respekt för de synpunkter som Bo Bernhardsson för fram. När det gäller den förebyggande del som Bo Bernhardsson ställde frågor om återstår arbete kring hur man ska utforma den så kallade ”scoreboarden”, indikatortabellen eller vad det nu är. Det är självklart att vi i det ska framhålla att det bör finnas skrivningar som markerar att det yttersta ansvaret för den samhällsekonomiska stabiliteten vilar på parterna och på de nationella regeringarna i länderna.

Man ska övervaka, analysera och förstå om obalanser byggs upp. Det går inte att dra någon annan slutsats efter det vi har sett i Irland, Spanien och Grekland.

Anf. 11 BO BERNHARDSSON (S):

Jag vill kommentera detta med att socialdemokraterna i andra länder inte skulle känna samma oro som vi eller ställer sig bakom det. Jag har dagligen kontakt genom mejl och annat med parlamentariker i Europa

2010/11:28

18 mars

och den socialdemokratiska gruppen i parlamentet, där man är bekymrad just för hur lönebildningen påverkas av denna pakt. Fackföreningsrörelsen i Europa är väldigt bekymrad. Det är inte bara vi i Sverige som känner denna oro, utan det är många andra som också gör det.

Anf. 12 JONAS SJÖSTEDT (V):

Ordförande! Jag kan i allt väsentligt instämma i Bo Bernhardssons kritik av europakten och välkomnade beslutet i finansutskottet i går och det faktum att Sverige nu kommer att välja att stå fritt från denna pakt.

När det gäller de förslag som populärt kallas sexpacken – det påminner om ens ungdom, var det någon som sade – tycker jag att det är ett problem att vi inte har fått ut texterna från rådet. Det är säkert inte ert fel, men vi borde ha fått dem. Det är så viktiga frågor, så jag tycker att de sista förhandlade texterna ska sändas ut till nämnden vanligtvis.

Jag har en konkret detaljfråga om huruvida sanktionsmöjligheten mot icke-euroländer i form av indraget EU-stöd har överlevt den sista rådsbearbetningen. Det är en principiell fråga om Sverige kan bestraffas ekonomiskt inom ramen för detta eller inte.

Vänsterpartiet har vid ett flertal tillfällen i finansutskottet och här anmält avvikande mening mot detta paket. Inte alla delar av detta är kontroversiella. Många delar är ganska självklara eller okontroversiella. Andra menar jag rymmer precis samma risker som både europakten och delvis systemet med den europeiska terminen.

Ser man på hur kommissionen har använt den europeiska terminens ramverk, nu när den börjar användas, ser man att många av de mest kontroversiella förslag som finns i bland annat europakten återkommer inom ramen för vad man pekar ut som problem också i den europeiska terminen. Politiskt löper förslagen ihop. Här finns ett problem, menar jag, med en sorts dubbelhet, där man å ena sidan både från kommissionens sida och från regeringens sida kan säga att det är nationell kompetens, men å andra sidan säger att man ska göra detta och detta, som då gör djupa ingrepp i den nationella kompetensen. Man gör två saker samtidigt egentligen. Det är ingen tvekan om att man ska ta kommissionen på allvar när den skruvar upp argumentationen, som den gör inom ramen för terminen till exempel.

Därför vidhåller vi vår principiella kritik mot både ingreppet i lönebildningen och ingreppet i möjligheterna till självständig finanspolitik, som också finns inom delar av sexpacken. Vi har inför dagens möte tillsammans med Miljöpartiet förberett en gemensam avvikande mening på detta område.

Anf. 13 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr ordförande! Jag tackar för föredragningen. Låt oss börja med europakten. Jag uppfattar lite grann att finansministern försöker förvandla Bo Bernhardssons och vår oro för innehållet i sak till en irritation över formen för hur detta har kommit fram. Ja, det är klart att hade detta varit en längre process som varit mer transparent och som hade följt de gängse formerna för hur vi tar fram olika regelverk inom EU hade skrivningarna på vissa områden säkert varit bättre. Nu måste vi förhålla oss till det som faktiskt är skrivet och ta ställning till det. Vi kan inte förhålla oss till hur vi skulle önska att det står, fantisera ihop en bättre text och

sedan ta ställning för den, utan vi måste förhålla oss till den text som finns, den europakt som finns och är föreslagen.

Men det är också så att även om Sverige och andra hade lyckats påverka vissa av skrivningarna rymmer europakten instrument och verktyg som vi ser en genuin oro för ska påverka den svenska modellen och lönebildningen. Det kommer man inte runt som europakten är utformad och med de målsättningar europakten har.

Jag konstaterar att när Anders Borg försöker göra retoriska poänger mot Bo Bernhardsson genom att hänvisa till andra socialdemokratiska partier i Europa hänvisar han just till socialdemokratiska partier inom euroområdet. Där har man en speciell situation där man måste hantera det faktum att man har en gemensam valuta. Vi som står utanför euroområdet har – det återkommer jag till – väldigt stort ansvar för att föra en minst lika ansvarsfull ekonomisk politik som man gör inom euroområdet. Men vi har inte ansvar för att försöka rätta till de obalanser som finns inom euroområdet. Vi kan fungera som goda rådgivare och ge inspel i alla de sammanhang där Anders Borg deltar, men i slutändan måste det vara inom euroområdet man avgör hur man ser till att europrojektet tar den väg det tar, för att citera finansministern.

Jag tror, ungefär som Bo Bernhardsson uttryckte det, att här också finns olika uppfattningar i sak mellan regeringen och oppositionen. Vi tycker lite olika om huruvida en sådan här europakt ska införas. Det var det som ledde till den diskussion som fördes i går på finansutskottet och som har lett till att vi har fått fram en position där Sverige inte ska delta i den föreslagna europakten, som det står. Jag konstaterar att det i finansutskottets protokoll inte står någonting om att vi inte ska delta i den i dag, utan där står klart att vi inte ska delta i den föreslagna europakten.

Jag går över till lagstiftningspaketet. När finansministern förklarar bakgrunden till lagstiftningspaketet och förklarar vad lagstiftningspaketet har att hantera tar han delvis – och det är logiskt – sitt avstamp i att det ska hantera de inneboende risker som finns i att man är ett gemensamt valutaområde, de inneboende risker som finns i att man har en gemensam penningpolitik men inte har haft och inte heller i full utsträckning kommer att få en gemensam finanspolitik.

Det är en risk som i och för sig påverkar Sverige ytterst. Det gör också ekonomiska obalanser i andra delar av världen. Det märker vi inte minst nu. Men det här påverkar oss mer, eftersom det är ett område som står oss närmare och där vi deltar i två steg av EMU. Men det är också en risk som vi delvis har säkrat oss mot genom att vi har en egen valuta och genom att vi har beslutat att behålla den. Vi tycker att det är ett beslut som har tjänat oss väl och som inte behöver omprövas inom överskådlig tid.

Det är utifrån den utgångspunkten vi granskar detta lagstiftningspaket. Vi ser att där finns ett antal verktyg som skulle kunna innebära att Sverige underkastas bindande krav. Vi tycker därför att vi behöver rättsligt bindande garantier och undantag när det gäller de makroekonomiska obalanserna och förslagen för hur man ska korrigera och förebygga dem.

Jag understryker än en gång att det inte innebär att vi tror att Sverige kan bygga upp makroekonomiska obalanser – vi har en historia som med mycket stor tydlighet visar att vi precis som alla andra länder får stora problem om vi bygger upp makroekonomiska obalanser – utan detta

2010/11:28

18 mars

grundar sig i den oro som bland annat Europafacket har uttryckt beträffande vad som ska hända om EU får inflytande över nationell lönepolitik. Det finns rekommendationer för att man ska justera uppkomna obalanser, till exempel genom sänkta lönenivåer.

Den andra oron gäller stabilitets- och tillväxtpakten, där det som vi uppfattar det – jag hör gärna finansministerns kommentar – finns begränsningar av medlemsländernas möjlighet att själva avgöra vilken stabiliseringspolitik som ska användas i händelse av instabilitet. Inte heller på detta område tycker vi att det är rimligt att Sverige underkastas bindande krav.

Anf. 14 ORDFÖRANDEN:

Innan jag släpper in finansministern ska jag redogöra lite för vad som hände i finansutskottet. Man får intrycket att det var en väldig konfrontation, men i själva verket var det fyra konstateranden som ordföranden sammanfattade. De tre första ska jag läsa upp.

För det första: Ordföranden konstaterar att det i stor utsträckning finns stöd för regeringens redovisade bedömning när det gäller ekonomisk styrning och finanspolitisk samordning inom EU.

För det andra: Ordföranden konstaterar att det finns en samsyn i kritiken mot såväl beredningen som beslutsprocessen. Det har inte funnits tillfredsställande möjligheter till insyn och påverkan vid utformningen av europakten.

För det tredje: Det finns en samsyn också om att riksdagens roll och arbetsmarknadens parter ska respekteras.

På den fjärde punkten, som gällde europakten, fanns det två olika formuleringar. Den första är den ståndpunkt som Alliansen ville ha som beslut men som inte gick igenom. Den lyder som följer: Ordföranden kunde konstatera att det fanns ett stöd för att Sverige i dag inte är i position att ta ställning till deltagande i europakten.

Det som Bo Bernhardsson med flera förordade lyder som följer: Slutligen diskuterades ett svenskt deltagande i europakten, och ordföranden kunde konstatera att det fanns stöd för att Sverige avvisar deltagande i den föreslagna europakten.

Så var det formulerat. Det kanske inte var så vackert formulerat, men det var i alla fall det som man fastnade för i finansutskottet.

Låt mig också ta fasta på det som Bo Bernhardsson började med att säga och som också Thomas Östros sade i finansutskottet, nämligen att Sverige ska stå i centrum för Europasamarbetet och att det är viktigt att vi är med och utövar inflytande. Jag tycker att det är otroligt viktigt att vi skyddar våra egna intressen, så att inte andra länder fattar beslut som går oss emot, vilket den här beredningsprocessen är ett exempel på, precis som Anders Borg har påpekat. Hade vi varit med hade vi kunnat förhindra detta. Om vi vill skydda oss i fortsättningen är det bättre att vara med än att stå utanför.

Jag vill påpeka att 1995, när Sverige gick med i Europeiska unionen, var vi tvungna att bita i ett antal sura äpplen, och det gjorde vi. Det gällde till exempel jordbrukspolitiken, handelspolitiken och en del andra saker. Det var ändå långsiktigt bättre att vara med och påverka än att stå utanför och få konsekvenserna utan att kunna påverka.

För egen del menar jag att det långsiktiga målet bör vara att Sverige går med. Därför vill jag gärna ta fasta på pakten. Jag tror också att det är väldigt bra om tiden får löpa, så att man får se hur det kommer att fungera. Jag vill gärna ta fasta på det som Bo Bernhardsson sade: Det här innebär inte att det stängs några dörrar. Men i avvaktan på nya förutsättningar och nya fakta kan det bli en ny samordning och ett nytt samråd, kanske också ett nytt utfall. Vi får se. Jag tar fasta på det i alla fall.

Det som jag tycker är väldigt viktigt – jag vill understryka det som Anders Borg sade – är att det är en otrolig fördel för Sverige om det är ordning och reda i Europa. Det gäller inte bara de offentliga finanserna. Det gäller bankkriser och instabilitet över huvud taget. Om det är en bra situation i Europa ökar våra möjligheter att hålla låg arbetslöshet dramatiskt. Historiskt har vi haft mycket svårt att undvika att drabbas av kriser i Europa. Det som har varit de senaste åren är på sätt och vis ett undantag. I återhämtningsfasen har vi lyckats bättre, men vi drabbades inledningsvis ännu hårdare än de flesta europeiska länder.

Sedan är det även viktigt – och det underströk vi från Alliansens sida i finansutskottet genom skrivningen – att säga att vi behöver lite tid. Det är klart att ingen har tänkt sig att Sverige med några dagars varsel, som Thomas Östros uttryckte det, skulle gå med i pakten. Vi behöver tid för att analysera situationen från konstitutionell synpunkt, ur andra rättsliga aspekter, ur ekonomisk synvinkel och utifrån olika frågor på det ekonomisk-politiska området.

Inte minst behöver vi tid för att förankra diskussionerna om pakten och de resonemang som ligger bakom detta i riksdagen och i den offentliga debatten. Jag tycker att det finns alldeles för många missförstånd, inte i nämnden eller finansutskottet utan i den allmänna debatten, som bygger på missuppfattningar om vad det ett och ett halvt års arbete i EU med att förbättra styrningen egentligen innebär.

Jag uppfattade det som att Bo Bernhardsson och Socialdemokraterna står bakom den skrivning från finansutskottet som jag läste upp och att det är grunden för er avvikande mening. Är det så?

Anf. 15 BO BERNHARDSSON (S):

Ja, vi har avvikande mening och står bakom detta.

Anf. 16 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr ordförande! Låt mig ge några kommentarer till det som sades av Jonas Sjöstedt och Gustav Fridolin.

När det gäller sanktioner och sanktionsinstrumentet för icke-euroländer tror jag att det är viktigt att vi sätter detta i ett perspektiv. Vår och de flesta icke-euroländers ursprungliga tanke var att vi ville ha samma regelverk för hela unionen – en union, så att säga, som utgångspunkt. I processen blev det relativt tidigt klart att det var helt oacceptabelt för Storbritannien, och därmed har lagstiftningsgrunden för hela arbetet blivit inriktad på euroländerna.

Kommissionen har ännu inte återkommit till hur man ska hantera den andra delen. Det ska de återkomma till. Nu får vi se vad det landar i, men det mest troliga är att vi får en separation. Det kan man tycka olika saker om. Jag tror att det hade varit bättre att välja ett ramverk som hade varit acceptabelt för alla EU-länder och därefter ha en gemensam lagstiftning.

Nu har man inte gått i den riktningen, och det kan jag beklaga. Det är dock där vi står.

När det gäller möjligheten att bedriva stabiliseringspolitik vill jag säga att om det är någonting som utmärker den politik denna regering har bedrivit är det att vi har fört en extremt aktiv stabiliseringspolitik. Vi har fört en väldigt expansiv politik under kristiden. Det tror jag är absolut nödvändigt för att stabilisera. Det räcker inte med penningpolitik. Det räcker inte att ha en rörlig växelkurs. Det behövs en aktiv finanspolitik för att dämpa efterfrågefall i den typ av allvarliga kriser vi har haft.

Samtidigt tycker jag att vi nästan allihop har tatuerat in på skinnet att en stabiliseringspolitik som bedrivs utifrån brister i ordning och reda, utan överskott, med hög skuldsättning och utan trovärdighet är meningslös och förmodligen bara skadlig. Vi ska alltså kunna bedriva stabiliseringspolitik. Jag kan inte i ett enda av dessa papper se någon enda begränsning av våra möjligheter att bedriva stabiliseringspolitik, för vi gör det på det sätt det ska göras, utifrån en styrkeposition.

Låt mig till Gustav Fridolin säga att det inte var ett försök att ta en retorisk poäng på Bo Bernhardsson. Jag refererar till socialdemokrater jag har haft ett mycket nära samarbete med under åren i Ekofinrådet. Sveriges samarbete i rådet har varit väldigt nära med exempelvis holländska och tyska socialdemokrater även under min tid, eftersom vi har en samsyn kring många av dessa saker i Nordeuropa.

Vad jag försöker säga är att många har gjort samma bedömning trots att de var förbannade. Jag vet ju hur min egen statsminister reagerade på detta sätt att agera. Han anser att ordning och reda, struktur och process är oerhört viktigt. Det var alltså många som reagerade med stor ilska på det beteende som tyskar och fransmän uppvisade. Låt mig ta tre exempel.

Om lönebildningen skriver man i det slafsiga tysk-franska papperet att vi ska gå bort från löneindexering. Jean-Claude Juncker, eurogruppens ordförande, blev naturligtvis helt vansinnig. Hela det luxemburgska lönebildningssystemet är nämligen uppbyggt på olika typer av indexeringar. Nu står det att vi ska ha en lönebildning som präglas av samhälls-ekonomisk stabilitet utifrån respekt för collective bargaining och parternas ansvar. Det är faktiskt en väldig skillnad på formuleringarna.

Då stod det att vi skulle höja pensionsåldern, och detta skulle vara genomfört inom ett år eller vad det nu var de hade kokat ihop. Nu står det att pensionsåldern måste vara anpassad till landets demografi, medellivslängd och allt vad det är.

Då stod det att vi inom tolv månader skulle ändra grundlagen så att vi fick en tysk skuldbroms i papperet. Nu står det: givet att vi respekterar alla medlemsländers rätt att välja specifika nationella, legala vehicles.

Det är alltså väldiga förskjutningar. Det finns fortfarande stora brister i detta papper; det är ingen tvekan om det. Det finns en formulering om bolagsskatt och att man till exempel ska införa en transaktionsskatt i euroområdet. Ja, go ahead! Det skulle göra Stockholm till Nordeuropas största finansiella centrum. Det är så dumt att man inte riktigt kan förstå hur de har kommit på att skriva det.

Min poäng är att det hade varit bättre med en bättre process. Demokrati är nämligen en process. Demokrati är förankring, samtal och bättre texter. Jag vill ändå säga att formkritiken även är en sakkritik, för bristande form ger bristande innehåll. Det fanns större brister i det förra, och

det finns stora brister i detta. För mig går det alltså inte att hålla isär det, och det har varit vägledande för de relativt negativa kommentarer som både statsministern och jag har gjort i dessa sammanhang och också på mötena.

När det sedan gäller risken för obalanser ska vi inte göra för stor sak av detta med euron. USA, Lettland och Island är i dag några av de ekonomier som präglas av störst obalanser. Historiskt sett är det krisen i Latinamerika, Asien och Ryssland. Vi måste ha en bättre övervakning, och det är därför man håller på att skapa G20-ramverket för hela världen. Sedan kan man som Gustav Fridolin och Jonas Sjöstedt mer ligga på linjen att säga att EU och euron är mycket ansvariga för detta. Jag är på linjen att obalanser alltid kan uppstå. Det är därför vi måste ha en nationell ekonomisk politik.

Det var många frågor och reflexioner, och jag beklagar om jag inte har hunnit igenom dem alla.

Anf. 17 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Ordförande! Tack, finansministern, för föredragningen!

Det är väl känt att vi är ett EU-kritiskt parti, och därmed har vi tidigare förutsett och förutser även nu att hela bygget är problematiskt och kommer att bli problematiskt med slitningar, olika konflikter, språkförbistringar i texter och så vidare, sådant som gör det ännu mer problematiskt. Det gör att allting kommer att bli mer överstatligt för att man ska kunna samordna allt detta. Det blir också till slut kostsamma lösningar.

För det första tror vi inte på strategin att man går in och räddar länder som spenderar mer än vad tillväxten medger. Det ger konstiga signaler och möjliggör på något vis ett fortsatt beteende, kan man misstänka. Jag förstår att man utifrån detta vill försöka gå in och styra upp, men konsekvensen av det blir ännu mer överstatlighet som i slutändan kommer att drabba alla på ett negativt sätt. Det är en del på denna sida som känner oro och att det finns en fara för detta, och det tycker jag är berättigat.

Jag vidhåller, för det andra, att vi anser att finanspolitik, skatter, anställningsskydd, löner och pensioner ska bestämmas i Sverige, även om vi är för ett frivilligt utbyte mellan länderna om detta. Vi står alltså fast vid vår avvikande mening i denna fråga.

Anf. 18 FREDRICK FEDERLEY (C):

Ordförande! Tack, finansministern, för redogörelsen och diskussionen! Jag tycker att diskussionen visar att det definitivt inte är någon enkel materia att hantera.

Vi har en faktisk ekonomisk situation som har drabbat Europa hårt. Man kan så klart som en del partier säga att vi inte ska rädda andra länder som befinner sig i en besvärlig situation. Å andra sidan kommer det att slå tillbaka mot svensk ekonomi i samma sekund som det går riktigt åt pipan i en del länder. Vi kunde se direkta effekter på den svenska ekonomin så fort det blev oroligt till exempel i Irland. Hade man inte kunnat komma med en garanti där hade det sannolikt kommit att drabba svensk ekonomi väldigt hårt. Det finns alltså inget svenskt intresse av att säga att vi inte ska stötta våra grannländer när de behöver det.

Det ställer dock stora krav på att det finns ramverk som är tydliga. Där har man från regeringens sida varit väldigt tydlig, och också EU-

2010/11:28

18 mars

nämnden har varit tydlig, med att vi vill se hårda, strikta krav så att vi kan lita på de siffror som presenteras och att man hanterat sin ekonomiska politik på ett ansvarsfullt sätt så att vi över huvud taget inte hamnar i sådana situationer.

Jag hade tänkt orda om lite annat, men det har redan diskuterats av flera frågeställare här. Jag har dock två andra bitar som är intressanta och rent principiellt svåra att hantera. Hur ska vi framöver kunna agera på ett sätt som gör att vi inte ser att nya institutioner byggs upp och blir beslutsforum där alla länder inte är delaktiga? Och vilken formell makt kommer man framöver att få?

Man måste från Frankrikes och Tysklands sida vara medveten om att man provar tålamodet med hela institutionen. Hela arbetet med att ta fram detta dokument, som man kan ha många synpunkter på men som ändå var en process för att försöka få en bättre beslutsstruktur, är någonting som de verkligen provocerar från dessa länder. Där kan man inte vara nog tydlig i kritiken. Oavsett om man är vän av Europeiska unionen eller inte måste man ändå vara överens om att det regelverk vi har är det som ska ligga till grund för den.

Å andra sidan kan vi inte heller säga att länder inte frivilligt får sätta sig vid bordet och börja diskutera saker. Men om det har implikationer för ens kolleger som väljer att agera enligt regelverket är det oerhört dramatiskt. Om man sedan börjar fatta tydliga politiska beslut som får effekt på svensk ekonomi får vi ställa oss den realpolitiska frågan om vi borde sitta med vid bordet eller inte.

Det är ingen lätt fråga att hantera, för det kan också innebära att man legitimerar någonting man i grunden inte tycker är bra. Å andra sidan kan det innebära att det fattas en hel rad beslut som Sverige aldrig annars skulle ställa upp på. Nu förstod jag att finansministern gärna hade deltagit i argumentationen för att de skulle införa transaktionsskatter i euroländerna, men i övrigt var det en hel rad saker som var djupt tveksamma.

Jag ställer mig bakom den position som regeringen har intagit, och jag hoppas att man också i den europeiska diskussionen är precis så tydlig i kritiken mot framväxandet av nya institutioner och beslutsforum, som det egentligen inte finns behov av. Vi vet att man i jordbrukspolitiken har försökt få länder som tycker mer lika att samarbeta och så vidare. Man har dock inte institutionaliserat det och kommit med konkreta lagförslag och ekonomisk policy. Hade vi gjort det från de mindre länderna hade vi blivit otroligt hårt åtgångna av de större.

Den kritiken kan alltså inte vara för hård. Det folkliga stödet för unionens samarbete, som jag vill värna, kommer sig nämligen av att vi lyder den bok vi gemensamt har beslutat om. Sedan kan man ha synpunkter på att mycket i den borde ändras, men grundarländerna utmanar just nu hela grundfundamentet för unionen. I den kritiken kan vi inte vara nog tydliga.

Anf. 19 JONAS SJÖSTEDT (V):

Ordförande! Låt mig först bara nämna att Lettland är ett land med fast växelkurs, liksom de andra baltiska länderna, och fungerar i det avseendet som ett euroland. Det är intressant att jämföra hur Lettland har klarat krisen jämfört med Polen, till exempel, som har haft rörlig växelkurs. Det var bara en randanmärkning.

Jag har ett par frågor, och det gäller sexpacken. Har Storbritannien andra reservationer, eller begär de undantag på något område? Finns det andra länder som begär särlösningar i förhållande till dessa sex rättsakter? Framför allt gäller det britterna.

2010/11:28

18 mars

Anf. 20 Finansminister ANDERS BORG (M):

Jag har stor förståelse och respekt för Margareta Sandstedts inlägg. Detta är den plågsamma vandring vi har i jordelivet, om man får vara lite filosofisk.

Å ena sidan har vi situationen att vi, om vi hjälper de länder som har försatt sig i denna typ av problem, skapar incitament som gör att de kan bete sig så igen. Om vi å andra sidan säger att vi, som amerikanerna gjorde med Lehman Brothers, ska statuera exempel – anta att vi hade sagt om Lettland eller Irland att vi ska statuera exempel – är det vi själva som sedan får över oss de flodvågor, i ekonomiska termer, som följer av detta.

Vi får alltså hantera den rätt besvärliga värld vi har att leva i. Min erfarenhet av ekonomisk politik och av att följa ekonomiska kriser i många länder är att det är bättre att samarbeta för att lösa dem och att göra det gemensamt i stället för att statuera exempel. Jag tror alltså att om man ska ta den risk som Margareta Sandstedt tar upp på allvar – och det är det vi försöker göra genom att skapa dessa ramverk – uppstår den konflikt som naturligtvis finns där. Det blir mer av gemensamma regelverk, och det är på något sätt ofrånkomligt.

På samma sätt är det beträffande det Fredrick Federley säger. Det är ett oerhört värde i det här samarbetet; det är ingen tvekan om det. Det är det som vi tror på. Vi vill att Sverige ska tillhöra kärnan av det europeiska samarbetet. Det är bättre för Europa, det är bättre för Sverige och det är bättre för svenska medborgare om vi har vår hemvist i ett Europa som samarbetar, detta oberoende av vad man i grund och botten tycker om just den här pakten. Vi är beroende, i eller utanför pakten, av vår omvärld. Då är det bättre för ett litet land med ett ordnat samarbete.

Det är därför vi tror på den komunitära processen – ordning, reda, struktur. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< Det är inte så vi tycker att ett komunitärt samarbete ska fungera.

Vi har varit mycket tydliga i kritiken. Jag inledde diskussionen i Ekofinrådet med det. Det var ett antal andra länder som tyckte att de kunde instämma i det. Det var vi som framförde kritiken hårdast, det är ingen tvekan om det.

Det är symtomatiskt att det är samsarbetsorienterade Europaländer som Sverige och Finland som nu protesterar, alltså länder som normalt sett tycker att ett ordnat ekonomisk-politiskt samarbete är bra. Det är de som får bekymmer. Oordning i processen skapar problem för länder som våra. Vi kan acceptera att stora länder har större inflytande. Det är facts of life. Det är en del av vandringen i jordelivet. Men vi accepterar inte att det sker utan ordnade former, utan att vi kan prata om det och förstå, utan att vi har möjligheter att ha synpunkter och göra inspel.

Jag kan till fullo dela den oro som Fredrick Federley känner. Jag tror på en europeisk union, jag tror inte på ett delat Europa. Jag tycker att Tyskland och Frankrike förtjänar en relativt hård kritik.

Den fråga, för att vända mig till Jonas Sjöstedt, där detta har ställts på sin spets gäller de nationella budgetramverken. Där delar vi inte Storbritanniens uppfattning. Vi anser att det är särskilt viktigt med riktlinjer för de nationella ramverken. Det har varit en svensk hållning som jag tror att vi drivit på vart och vartannat Ekofinmöte under snart tio år, av just det skälet att vi tror att en ordnad budgetprocess är viktig. Det tror jag också britterna tycker, men de tycker att det är så viktigt att få göra den markeringen att de ställer sig utanför.

För svensk del har det inte varit aktuellt att driva en sådan hållning i den frågan. Sedan kan vi fortsätta att diskutera vad som ska ske i de delar som rör icke-euroländer, men den diskussionen är ännu inte riktigt på gång.

Anf. 21 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Finansfinansministern erkänner att han är lite filosofiskt lagd, och det gläder mig mycket, för det är en trevlig egenskap. Jag är också lite filosofiskt lagd och vill bara säga att om grunden är fel, som vi anser att EU-bygget är, kommer vi att löpande få se konsekvenser av det. Jag ville understryka det.

Anf. 22 ORDFÖRANDEN:

Då ska jag försöka sammanfatta, och jag börjar med att säga att det finns stöd för regeringens ståndpunkt, med ett antal undantag.

Det första är en avvikande mening från Vänsterpartiet och Miljöpartiet som Jonas Sjöstedt just lämnade in. Det gäller de sex lagförslagen.

Det andra är en avvikande mening från Sverigedemokraterna – här får Margareta Sandstedt rätta mig om jag har uppfattat det fel – inriktad på motvilja mot överstatlighet och gemensamma regelverk.

Sedan har vi ett tredje, och med tanke på det som hände i finansutskottet finns det stöd för den formulering som fanns i finansutskottet och som utskottets ordförande sammanfattade enligt följande: Slutligen diskuterades svenskt deltagande i europakten. Ordföranden kunde då konstatera att det fanns ett stöd för att Sverige avvisar deltagande i den föreslagna europakten. Det finns en majoritet även här för den ståndpunkten.

Med hänsyn till det finns det en avvikande mening från allianspartierna, som går ut på den formulering som ordföranden i finansutskottet Anna Kinberg Batra formulerade på det sätt som jag tidigare sade: kunde konstatera att det fanns ett stöd för att Sverige i dag inte är i position att ta ställning till deltagande i europakten.

Har jag uppfattat det på ett korrekt sätt? Ingen protesterar.

Vi tackar Anders Borg och Birgitta Ohlsson.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar utrikesministern med medarbetare välkomna.

Finns det några A-punkter inom utrikesministerns ansvarsområde?

Nej.

Det finns återrapporter från tre möten. För det mesta är det mer intressant att se framåt än bakåt. Om utrikesministern inte har något att säga om återrapporterna undrar jag om det finns några frågor med anledning av återrapporterna.

Anf. 24 BODIL CEBALLOS (MP):

Jag funderar lite grann över både Iran och de södra grannländerna. Flera medlemsländer tar upp frågan om att man måste jobba mer med det civila samhället för att komma vidare med demokratisering, mänskliga rättigheter etcetera. Vad regeringens uppfattning är framgår inte så tydligt.

Jag menar att det civila samhället är en mycket viktig del i demokratiseringsprocessen. Det är inte partier som började de processer som har skett i Nordafrika och inte heller i Iran, utan det är folkliga rörelser som uppstått på helt andra sätt. Där kan det civila samhället och de civila organisationerna i EU-länderna, också i Sverige, bidra mer än att man, som många gånger är fallet, ger pengar från stat till stat eller från stat till någon ny ledare. Vad är den svenska inställningen där?

Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Det är lite olika i olika länder, men jag håller med om detta. Kanske framför allt när det gäller Egypten har vi haft anledning att diskutera det. Egypten är det land där man är inne i en demokratiövergångsfas som är spännande men inte okomplicerad.

Det är alldeles riktigt att när det gäller det civila samhället inklusive speciellt, skulle jag vilja säga, politiska partier har vi inte möjlighet att med statliga instrument göra särskilt mycket. Därför har vi försökt att stimulera andra instrument, framför allt politiska partier, att vara aktiva. Det har funnits ett civilsamhälle och olika typer av aktionsgrupper. Jag var i Kairo och träffade olika aktionsgrupper och olika företrädare för det civila samhället, inklusive Muslimska brödraskapet, om det är ett civilt samhälle, och det är det i någon utsträckning. De ska alla kunna formera sig som politiska krafter, för de går både mot presidentval och mot parlamentsval. Den utvecklingen försöker vi att på olika sätt stimulera.

Sedan har vi fört en diskussion vad gäller Libyen informellt mellan utrikesministrarna. Det utgår från det tragiska förhållandet att i Libyen finns inget civilsamhälle egentligen. Där är vi tillbaka, om man ska vara realistisk, rätt mycket på att identifiera de stamstrukturer som fortfarande

är mycket viktiga. Det gäller att engagera dem i den politiska processen post-Khadaffi för att få stabilitet. Det har vi fört vissa preliminära diskussioner om.

Iran är i sin tur annorlunda, Tunisien i sin tur annorlunda.

Detta har vi förvisso fokus på, men samtidigt har utrikespolitiken inte alltid instrumenten. Jag kan nämna ett exempel. Alexandriainstitutet kommer vi nu att förändra inriktning på. Det har haft en inriktning som mer varit av typen religiös dialog och sådant. Inte för att det är något större fel på det, men vi vill göra om det lite mer till stöd till civilsamhället, stöd till politiska partier och stöd till demokratiinstitutioner.

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Då lägger vi åiterrapporterna till handlingarna.

Vi går över till dagens dagordning. Det har varit mycket om Libyen i riksdagen. Å ena sidan deltog både statsministern och utrikesministern i går i olika debatter. Å andra sidan har det hänt någonting under natten. Här har FN:s säkerhetsrådsresolution delats ut.

I den röda mappen finns slutsatser inför utrikesministerrådet.

Vi går över till punkt 2, Utvecklingen i de sydliga grannländerna. Det är en diskussionspunkt. Den här punkten fanns även med på dagordningen för de allmänna frågorna, och jag har slagit ihop de två punkterna eftersom det är samma diskussion. Jag kommer sedan att sammanfatta på det sättet.

Anf. 27 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr ordförande! Det här är en levande materia. Om jag först ställer den formella frågan inför nämnden vad det blir för slutsatser av detta skulle jag bedöma det som sannolikt att det kommer att bli slutsatser om Bahrain, och det kan bli så om Jemen också.

Vi får återkomma till den konkreta texten i fråga om slutsatserna för Bahrain, men det blir i huvudsak i enlighet med vad jag och den svenska regeringen redan har sagt i frågan, det vill säga att vi beklagar det som har inträffat, vi uppmanar till återhållsamhet och vi uppmanar till en politisk dialog för att lösa problemen. Det är självfallet lite samma sak i Jemen, även om situationen där är mycket mer komplicerad än till och med i Bahrain.

Diskussionen om södra grannskapet blir i någon utsträckning en fortsättning på den diskussion vi har haft. Jag gav inte mycket åiterrapportering av den enkla anledningen att de möten vi har haft under den senaste veckan har varit möten som har gått in i varandra, det vill säga att det är en pågående diskussion om en pågående utveckling. Den kommer att fortsätta. Utan att göra någon exakt prognos – det återstår åtskilliga dygn till måndag, och det kommer att inträffa åtskilligt under dessa dygn innan måndagen – kommer vi att fokusera på möjligheten av en politisk process på ett eller annat sätt i Libyen. Vi går nu in i en militär fas. Den ligger i allt väsentligt inom Nato och enskilda Natoländer som kommer att ta ansvaret för den. Europeiska unionen är, som jag sade i riksdagsdebatten i går, inte någon militariserad institution – rätt eller fel, men så är det – men vi har andra instrument. De instrumenten är den humanitära hjälpen, den civila återuppbyggnaden och den politiska dialogen. Där

kommer vi nog att fortsätta en informell diskussion som vi hade när vi träffades utanför Budapest i fredags och lördags om hur detta kan ske.

I övrigt är det inte mycket att säga om EU-rollen i detta. Vi kommer säkert att ha en något vidare diskussion om det också. På måndag kommer vi möjligtvis att se resultatet av folkomröstningen om förändringarna i konstitutionen i Egypten. Det är viktigt att se hur det utfaller. Det kan vara en signal om hur den egyptiska övergångsprocessen fungerar. Vi kommer att få en återrapport från Catherine Ashtons besök i Egypten förra helgen. Hon var där för att träffa den nye egyptiske utrikesministern, och jag tror att hon även träffade den nye premiärministern. Hon träffade dessutom Arabförbundet. Det handlar också om våra långsiktiga relationer med den delen av världen. Vi har föreslagit ett utrikesministermöte mellan Arabförbundet och Europeiska unionen.

Det kan bli aktuellt med ett beslut, men det är i så fall fråga om ett regeringsbeslut som måste fattas i och med att EU kanske måste anpassa sina sanktioner något i förhållande till FN-beslutet i natt. Det håller juristerna på att arbeta med. Det blir ett separat beslut. Det är mer en teknisk anpassning på ett antal punkter.

Anf. 28 BODIL CEBALLOS (MP):

Det är bra att FN kom till ett beslut under natten och att man faktiskt har bestämt sig för att man inte kan tillåta den masslakt på människor som vi annars kommer att se framför oss. Vi vet naturligtvis inte vad som kommer att hända sedan, men det här är ett första steg att försöka stoppa brott mot mänskligheten. Det är vad FN borde vara till för.

Jag tänkte gå tillbaka till deklarationen från Europeiska rådet den 11 mars. Punkt 3 handlar om Marocko. Jag var i det ockuperade Västsahara. Jag blev både insläppt och fick stanna kvar de dagar jag hade bestämt mig för att stanna kvar. Jag träffade många aktivister och andra och fick höra hemska berättelser om den tortyr som aktivisterna från Gdem Izik-lägre utsattes för. Ett antal har blivit frisläppta mot att de inte fick berätta om detta, vilket de gjorde ändå.

Är frågan om Västsahara uppe i diskussionen annat än bara i fråga om fiskeavtalet? Det handlar om så mycket mer. De reformer som Marocko utlovar omfattar inte på samma sätt västsaharierna i alla delar. Här måste Europeiska unionen göra något. Vi kan inte fortsätta att låta Marocko ockupera ett land och sedan säga att det löser sig någon gång framöver. De gör några framsteg. Det är precis samma sak som med Israel och Palestina. Det är ett steg framåt och sedan två steg tillbaka.

Situationen för västsaharierna måste lösas. Det handlar inte bara om att vissa finns utanför Västsahara, utan det handlar om att hitta en lösning på deras formella status. Det är bara i en folkomröstning man kan komma fram till det. Där måste Europeiska unionen göra något, inte bara säga något om autonomi i spansk stil. Det fungerar inte. De måste få rösta om saken.

Anf. 29 FREDRICK FEDERLEY (C):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för redogörelsen!

Jag tycker att ståndpunkterna är bra och att EU mognar i processen att hantera dessa frågor. Samtidigt är det mycket som rör sig på många platser, och det tenderar att hela tiden vara fokus på ett ställe i taget. Det är

2010/11:28

18 mars

lite problematiskt. I Jemen är det, som utrikesministern sade, mycket komplicerat. Det pågår en hel del hemsgheter där, men just nu är vi fokuserade på Libyen. I skuggan av det sker saker på Gazaremsan, i Bahrain och så vidare.

Lady Ashtons kapacitet är ganska ny och i viss mån fortfarande under konstruktion. Vad kan vi göra för att kapacitetsbygga så att vi har en ständig diskussion, närvaro och överblick över vad som sker på fler ställen i vårt närområde än bara det som är mest aktuellt för dagen? Särskilt kan vi se att Khadaffi såg en möjlighet när hela världens ögon riktades mot Japan – och tog den. Det får inte komma att ske igen. Vi måste vara kapabla att hantera både en solitär händelse och följa en allvarlig situation i Japan samtidigt som vi följer vårt närområde.

Vad pågår i den diskussionen? Även om slutsatserna ser bra ut här och nu kommer det att hända fler saker framöver. Vi får hoppas att det börjar hända saker i Vitryssland, och det finns en hel del mer av demokrati att uppnå inte minst i Centralasien.

Vi får inte tappa det långsiktiga perspektivet och institutionsbyggnaden där jag tror att EU har mycket att föra fram. Vi klarar inte av att vara en militär kapacitet, även om jag och Centerpartiet önskar att vi framöver ska klara det så att vi inte bara behöver förlita oss på Nato och på USA:s krafter.

Anf. 30 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Vi socialdemokrater välkomnar verkligen säkerhetsrådets resolution om att skydda civila libyer. Vi tycker att det är en skyldighet att Sverige är med och bidrar. Mot bakgrund av det blir den första frågan vad utrikesministern och Sverige har för avsikt att bidra med.

Min andra fråga berör lite av det som Bodil Ceballos var inne på tidigare, nämligen Marocko och Västsahara, kopplat till dokumentet om partnerskap för demokrati och välstånd i Medelhavsområdet. Det är bra om vi tar steg framåt där.

Dokumentet bygger på att jobba med handel. Det är inget fel i det; det är ett steg. Men det borde kanske finnas mer om sådant som är kopplat till en motprestation i form av reformer för mänskliga rättigheter och demokrati.

Är utrikesministern beredd att ställa fler krav i det perspektivet?

Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Jag börjar med den sista frågan. Vår inställning har varit i pågående diskussioner, med utgångspunkt i den till stora delar goda kommunikation som har kommit från kommissionen – jag tror att vi är överens på den punkten – att vi ska intensifiera närområdespolitiken i största allmänhet enligt principen mer-för-mer, det vill säga om de levererar mer av reformer levererar vi mer i form av stöd och samarbete. Det är ett annat sätt att uttrycka konditionalitet.

Det här är lättare sagt än gjort. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< Det är inte alldeles glasklart, men som princip argumenterar vi för mer-för-mer när det gäller att utveckla närområdespolitiken. Det gäller i syd och i öst. Och det ska vara inriktning mot handel.

Sedan har vi frågan om de ekonomiska instrumenten. Europeiska unionen är världens största integrerade ekonomi. Vi är en mjuk makt, och vi ska utnyttja de rätt betydande maktinstrument vi har. Vi har betydande begränsningar vad gäller militära maktinstrument men vi har stora möjligheter vad gäller ekonomiska maktinstrument. Det handlar om handel på olika sätt för att driva ekonomisk omvandling, driva ekonomisk tillväxt som skapar nödvändig sysselsättning för att klara av den befolkningsexplosion som pågår.

Det här är inte instrument som verkar kortsiktigt, utan de är instrument som verkar långsiktigt. Om vi har haft en "revolution of rising expectations" i ett antal länder, finns det en risk om vi inte får i gång den ekonomiska reformpolitiken att vi står inför en "revolution of failed expectations" tre, fyra eller fem år från nu. Därför är det viktigt att utnyttja också de ekonomiska instrumenten för att försöka driva på den ekonomiska reformpolitiken i länderna. Det ska då bli en känsla bland dessa människor att demokrati också levererar ekonomisk tillväxt. Om demokrati levererar ekonomisk stagnation eller ekonomisk tillbakagång är det inte säkert att det är just demokratin man kommer att prioritera i dessa länder om tre, fyra eller fem år. Det är viktigt. Här står vi bara i början av diskussionen.

Jag noterar att en företrädare för socialdemokratin sade att vi hade en fördragsmässig skyldighet att medverka i vad Nato ska göra vad gäller flygförbudszon. Det är inte riktigt regeringens tolkning. Regeringens tolkning är att vi fortfarande självständigt disponerar över våra militära resurser. Det pågår nu en diskussion inom Nato om en operativ planering för en flygförbudszon. Natorådet förväntas fatta beslut på tisdag. Det kommer att ta ett antal veckor att sätta en sådan i sjön. I den mån Sverige får en förfrågan från Nato att medverka ska vi ta ställning till det. Det inkluderar en lång rad frågeställningar. Jag har dristat mig till att också nämna finansieringen. Vi måste gå till riksdagen och begära rätt mycket pengar. Det finns inte utrymme i existerande budgetar för vad detta kommer att kosta. Jag säger inte att vi inte ska göra det, men jag säger att det då är fråga om utrikesnämnd och ställningstagande av riksdagen enligt de ordningar som vi har i det svenska systemet i den delen.

Vad gäller det som militärt ligger före och egentligen är viktigare än flygförbudszonen, det vill säga direkta militära attacker, saknar Sverige egentligen militära resurser att medverka. Det innebär inte att vi inte kan ge det politiska stödet. Tanken att vi skulle medverka i detta tror jag kanske bygger på lite ytlig kunskap om hur det faktiskt går till.

Fredrick Federley ställde en god fråga. Vi har hela tiden argumenterat för att närområdet måste vara mer i fokus när det gäller att bygga upp organisatorisk och all möjlig annan kompetens för den europeiska utrikes tjänsten. Vi kan inte på något sätt säga att vi är där. Låt mig ta ett konkret exempel, nämligen Gulfområdet.

När det gäller det som var kommissionskontor och som nu har blivit EU-representationskontor finns det inget sådant över huvud taget i Gulfen. Det finns inte någon EU-representation i några av dessa länder, utan den ligger i Riyadh. Det är i och för sig ett betydelsefullt ställe. Men det är inte tillräckligt när vi har Barhain, Qatar, Emiratene, Kuwait och hela den dynamiska utvecklingen i den regionen. Här återstår rätt mycket att göra när det gäller att bygga upp kapaciteten.

Den centrala kapaciteten i Bryssel är fortfarande rudimentär när det gäller förberedelserna för att ta sig an detta. Det där är därför alldeles korrekt. Vi måste, som sagt, kunna hantera olika kriser samtidigt. Vi har varit och är inne i ett skede då i stort sett allting verkar inträffa. Det finns saker och ting som vi inte nämner och som knappt nämns i medierna över huvud taget.

Vi har ett begynnande inbördeskrig i Elfenbenskusten. För några veckor sedan satt vi och ägnade oss rätt mycket åt Elfenbenskusten. Sedan dess har situationen blivit avsevärt värre. Men det får praktiskt taget ingen uppmärksamhet.

Detsamma gäller södra Sudan som vi har ägnat oss åt mycket i nämnanden. Där har situationen förvärrats högst avsevärt under de senaste tio dagarna, men det är knappt någon uppmärksamhet på det över huvud taget. Jag säger detta och kritiserar oss alla samtidigt. Väldigt mycket av det vi gör tenderar att bli mediedrivet. När medierna inte intresserar sig för det gör vi inga kommentarer, och då blir det inte så mycket. Vi måste alla försöka värja oss lite mot den tendensen och se att det finns en lång rad olika konflikter som vi måste kunna hantera.

Jag vet inte om detta var mycket till svar, men det var i alla fall en instämmande reflexion.

Bodil Ceballos frågade om Västsahara är föremål för diskussion i detta sammanhang. Det ärliga svaret på den frågan är nej. Nu handlar det om reformprocesserna i de olika länderna. Reformprocessen i Marocko omfattar väl inte Västsahara – jag antar att det är korrekt – och det ska den inte göra heller, från vår utgångspunkt. Om det är som Bodil Ceballos säger är det väl rätt att så är fallet, det vill säga att Marocko är Marocko och Västsahara är Västsahara från vår utgångspunkt.

Vi har välkomnat reformprocessen, eller de signaler som har varit från den marockanske kungens sida. Det gäller att följa detta mycket uppmärksam. Vad gäller Västsahara är det ett stort bekymmer. Som vi har sagt tidigare har vi där en FN-process. Den är inte spektakulärt framgångsrik. Fredsprocesser tenderar ibland att vara långsiktiga snarare än kortsiktiga och inte alldeles spektakulärt framgångsrika i det korta perspektivet. Men jag ser inget alternativ till den FN-processen för ögonblicket.

Det har negativa konsekvenser i ett vitt område. Det faktum att vi på grund av Västsahara har det mycket spända läget mellan Marocko och Algeriet begränsar avsevärt möjligheten till regionalt samarbete och ekonomisk utveckling. Både Marocko och Algeriet skulle ha väldigt mycket att vinna på att öppna gränser för handel och samarbete. Men de är som bekant stängda på grund av konflikten i Västsahara.

Anf. 32 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Ordförande! Jag tackar för föredragningen. Vi vill gärna betona vikten av att högsta status i partnerskap ska reserveras för länder som är demokratiska, stabila, fria från korruption och respekterar de mänskliga rättigheterna.

Anf. 33 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Och vilka är det?

Jag menar de länder som är det i högre grad och som liknar länderna i Europa. Det vill vi särskilt trycka på. Vi har mycket problem med korruption, även i våra kandidatländer. Det borde vi jobba mer mot.

Jag vill göra en liten reflexion. Man tycks ha lite av ett tunnelseende kring oroligheterna i regionen i den analys som har gjorts. Man tycks mena att det beror på en ojämn fördelning av tillgångar och inget mer. Det är ett typiskt materiellt synsätt för oss i västländerna när vi analyserar. Att det är på det sättet tror vi till stor del beror på att det finns ett demokratiskt underskott. Det kanske är det som man till största delen ska titta på, åtminstone lite mer.

Vi kan även se en sorts godtrogenhet när det gäller förmågan till demokratibyggande i regionen. Här vill man ge stöd till precis alla grupper. Det är en god tanke som de flesta naturligtvis vill stödja. Det skulle kunna medverka till att extrema grupper eller grupper med islamistiska förtecken också får stöd. Dessa grupper utgör redan i dag ett hot mot kopterna och deras liv.

Jag kan uttrycka lite oro över ytterligare en godtrogenhet, nämligen det som står i kommissionens rapport om skyddet för kvinnor i regionen. Man tror att detta ska lösa sig ganska snabbt. Om vi ska vara ärliga vet vi alla att det råder ett omfattande och medvetet förtryck av kvinnor i dessa kulturer. Vi kan till exempel när det gäller Afghanistan se att man har plockat billiga poäng hos konservativa genom att man tar över skyddade boenden för kvinnor. Det är ett exempel. Det är alltså inte helt lätt att lösa detta på en gång.

När det gäller migrationen ställer vi oss försiktigt positiva. Vi välkomnar Frontex resurser för att förbättra samarbetet mellan medlemsländerna.

Som vi tidigare har sagt anser vi att varje enskilt land ska ta ställning till migration och flyktingströmmar och att de närliggande länderna i högre grad ska ta ett ansvar.

Anf. 35 JONAS SJÖSTEDT (V):

Även Vänsterpartiet välkomnar beslutet i säkerhetsrådet. Vi tror att det är helt nödvändigt.

När det gäller Bahrain tycker vi att det är bra med rådsslutsatser och att man också pekar på att man inte vill ha utländsk inblandning i landet, till exempel utländska polisstyrkor eller liknande som sätts in mot civilbefolkningen.

Jag tycker att den diskussion som har förts fram från Miljöpartiet och Socialdemokraterna om Marocko är viktig och principiell.

När jag läser förslaget från den höga representanten och EU-kommisionen om partnerskapet med södra Medelhavsområdet tycker jag att det finns en stor obalans. Jag har ingenting emot att man ökar handelsförbindelserna och integrationen med länder som befinner sig i en demokratiseringsprocess. Det är både bra och nödvändigt. Men här behandlar man Tunisien och Marocko som om de var på ungefär samma nivå. Tunisien har genomgått en dramatisk demokratiseringsprocess medan Marocko har sin kvar att göra. Då räcker det inte med att kungen i sin nåd går med på vissa begränsade förändringar av författningen, utan det måste till en genuin förändring.

Ordet folkrätt finns inte med i dokumentet. Västsahara nämns inte. Sahara nämns inte över huvud taget. Jag tycker att frågan måste upp på bordet. Det är helt riktigt att FN äger processen, men det är inte första gången EU gör någonting för att stödja en FN-process i så fall. Det är rimligt att det är EU:s politik. Man ser Paris skugga här och deras Marockorelation över även detta dokument. Jag tycker att det ska vara Sveriges roll att föra upp Västsaharafrågan på bordet. En genuin demokratisering i Marocko skulle öppna för en lösning av denna låsta konflikt. Det skulle vara en välsignelse för hela regionen. Allt man kan göra för att trycka på åt det hållet tycker jag att man ska göra.

Anf. 36 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för redovisningen. Jag tror att vi är flera som är nöjda med resolution 1973 som har kommit så att vi får en rättslig grund för åtgärder kring Libyen. Jag tror att jag fick svar så det räcker när det gäller just Sveriges roll.

Jag har en fundering efter att ha följt Ban Ki Moon på Twitter. Han talar med folk i Libyen, men man får ingen känsla av att någonting händer. Vilken möjlighet har egentligen FN att påverka libyerna för att förebygga krigsinsatser? Nu blir det så att vi måste ta till militära medel. Vilka är Ban Ki Moons möjligheter att påverka situationen runt om i världen? Det känns som att han inte har särskilt stort inflytande på det som händer runt om i krigs- och konfliktzoner utan att det är andra som måste gå in och agera. Jag skulle gärna vilja ha någon liten reflexion från utrikesministern om detta.

När det gäller punkt 2 om utvecklingen i södra grannskapet tycker jag att det är bra att man har incitament. Ju mer bra saker man gör, desto mer stöd och insatser kan man få.

Vad gäller till exempel Bahrain är det inte södra grannskapet, men där vill vi också göra någonting. Hur ser man på arabländerna? Många av dem behöver inte pengar, men vi vill ändå vara med och påverka Jemen, Bahrain och Saudiarabien för att de ska öka sin demokratiseringsprocess. Vad kan vi göra i fråga om Bahrain mer än att fortsätta prata? Man pratar men ingenting händer. Vilka möjligheter har vi egentligen att agera gentemot en stat som Bahrain?

Slutligen skulle jag vilja lägga till en sak. Beträffande regeringens ståndpunkter tog jag i går i utrikesutskottet upp den efterfrågan som finns i fråga om visaliberaliseringar och utbyte. Det finns faktiskt med i den sista punkten i slutsatserna från den 11 mars. Detta var någonting som verkligen efterfrågades när vi träffade Medelhavsunionens parlamentariska församling – en möjlighet till ett ökat utbyte. Kanske Sverige kan göra något konkret åtagande och säga att vi vill ta emot ett visst antal studenter.

Anf. 37 Utrikesminister CARL BILDT (M):

I den senare delen vill jag påpeka att det har skett en bred politisk överenskommelse i Sverige vad gäller migrationspolitiken som gör att vi har en något annan situation än många andra länder, vilket det finns anledning att vara tacksam för också i detta sammanhang.

Désirée Pethrus ställde sin fråga i största allmänhet angående FN:s möjligheter till inflytande. Vi glömmer ofta att FN de facto är säkerhets-

rådet. FN-organisationen – generalsekreteraren och andra – kan bara agera i vissa sammanhang. Generalsekreteraren har ett självständigt mandat såtillvida att han kan ta en situation till säkerhetsrådet. Han har skyldighet att agera i säkerhetsrådet när han vill uppmärksamma en situation som hotar fred och säkerhet, som jag tror att formuleringen är. Men sedan är det säkerhetsrådet som beslutar. Säkerhetsrådet kan besluta att i en konfliktsituation ge ett uppdrag till generalsekreteraren att göra en mission eller att ha en fredsbevarande operation.

Det har inte skett i detta fall. Jag tror att en kommitté med fem personer eller fem länder är tillsatt och ska följa utvecklingen. Sedan ska man rapportera till generalsekreteraren. Men generalsekreterarens roll i det libyska dramat är enligt säkerhetsrådets resolution mycket begränsad. Självfallet finns även de olika fackorganen på den humanitära sidan – UNHCR och World Food Programme – som kommer att komma in.

Vi har anledning att fokusera uppmärksamheten lite mer på den politiska process som kommer att komma i Libyen. Jag hoppas och tror att den till stor del kommer att ske i samarbete mellan Arabförbundet och Europeiska unionen och de närmast berörda medlemsstaterna. Det är möjligt att det finns någon roll för FN. Det återstår att utreda.

Jonas Sjöstedt talade om Västsahara. Jag har inte mycket att tillägga i förhållande till vad jag sade tidigare. Jag kan bara hålla med om vad han sade på slutet. Att främja en genuin demokratisering av Marocko, som han uttryckte saken, skulle underlätta denna fråga. Jag hoppas att så skulle vara fallet. Men jag är inte alldeles säker på grund av andra faktorer. Det hindrar inte att frågan om att främja en genuin demokratisering av Marocko är det som nu är i fokus för politiken i detta sammanhang.

Till Margareta Sandstedt vill jag säga att konditionaliteten och så vidare handlar om mer-för-mer. Det är det som vi vill göra. Gör de mer ska vi vara beredda att hjälpa mer. Det är grundprincipen. Sedan är den inte alldeles enkel att implementera i alla detaljer när man står inför den konkreta situationen. Men det är självfallet bra att ha det som grund för politiken.

Vi kan spekulera mycket om orsakerna till det som vi nu ser. Det handlar förvisso om ett demokratiskt underskott, men det finns också ekonomiska och sociala spänningar. Erfarenheten är att om man inte tar itu med de ekonomiska och sociala spänningarna kan grunden för den demokratiska utvecklingen längre fram komma att krackelera. Jag menar alltså att det är både den politiska och den ekonomiska reformeringen av dessa samhällen som vi står inför.

När det gäller stöd till alla grupperingar sade jag att man från statens sida – som utrikesminister är man ansvarig framför allt för de statliga instrumenten – egentligen inte stöder några grupper. Vi stöder en demokratisering som ger möjligheter för olika grupper. Sedan kan vi uppmana olika delar av det svenska eller det europeiska samhället att stödja olika typer av grupperingar i olika länder. Sedan är det upp till vars och ens tycke och smak. Där skulle jag inte vilja utesluta någon.

Jag tycker att en politisk dialog är viktig också med mer islamistiskt inriktade grupperingar för att kanske få dem att röra sig i en sådan riktning att de fullt ut respekterar det konstitutionella ramverket. Sedan företräder de en uppfattning till exempel vad gäller kvinnans ställning som för oss är oacceptabel. Prioriteten är att få dem att acceptera det demo-

kratiska ramverket och sedan hoppas att detta kommer att leda till en utveckling i länderna där vi får framsteg också, och inte minst, när det gäller frågor om kvinnans ställning.

Jag såg en sammanställning som inte var alldeles ointressant där man hade gått igenom alla de val av olika slag som har hållits i muslimska länder under de senaste två decennierna, tror jag, för att få svar på frågan hur starkt stödet är för det som vi kallar för mer islamistiskt orienterade grupperingar. Snittvärdet var 9 procent i de olika val som har varit.

Det kommer säkert att bli högre i fallet Egypten. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< Man ska inte måla för många problem på väggen utan försöka engagera också dem och hoppas att de är med i en samhällsomvandling. Det innebär inte att jag förordar att vi ger dem stöd. Det innebär att jag inte tror på en isoleringspolitik gentemot dem.

Anf. 38 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr ordförande! Tidigare under dagen var finansministern lite filosofisk i sina utläggningar. Att avgöra vad som är klokt eller inte är kanske inte EU-nämndens uppgift.

Jag vill lyfta upp frågan om att det finns tvivel på EU:s goda vilja bland en hel del människor i det område vi diskuterar. På radio i morse hörde jag en intervju med en besviken demonstrant i Bahrain som tyckte att man var glömd och att det gjordes skillnad på olika oroshärdar. Det är viktigt att Sverige bidrar till att man uppträder konsekvent och att man inte har någon draksådd med tvivel och missnöje bland andra grupper och andra folk som inte känner att de får stöd i sin rättmätiga demokratiska kamp.

Det är gott och väl att EU nu stöder folkets kamp mot diktatorn. Det är inte särskilt länge sedan fransmännen var beredda att stödja diktatorn mot folket. Många kommer ihåg det.

Fredrick Federley tog upp frågan om Gazaremsan. Jag tycker att det var bra att Fredrick Federley uppmärksammade oss på den israeliska regimen gigantiska övergrepp på folket i Gaza och andra ockuperade delar. De som bor där utsätts för övergrepp, bombanfall, mord, tortyr och fängslanden. Hela folket sitter i ett gigantiskt fängelse och utsätts för någon sorts kollektiv tortyr. Det är viktigt att även de känner att EU ser till deras intresse och tar ansvar för deras lidande.

Det är oerhört viktigt att alla känner att vi uppträder konsekvent. Det skulle jag vilja skicka med.

Anf. 39 BODIL CEBALLOS (MP):

Jag tycker också att det är viktigt att vi uppmärksammar de andra konflikterna. En som vi inte har talat om alls är den i södra Kurdistan, alltså i norra Irak. Där är det också protester mot den folkvalda regeringen. Det är mycket att tänka på.

Vi kan inte koppla bort Västsahara från Marocko när vi diskuterar reformprocessen i Marocko. I Marocko finns inga medborgare, där finns bara undersåtar. Marocko räknar också västsaharierna som undersåtar. Så länge man har undersåtar som ska göra det som kungen befäller är det svårt att tala om en demokratiseringsprocess. Det är bra med reformerna, men de når inte så långt.

Många har fängslats och många fängslas fortfarande. Häromdagen var det en demonstration i Västsahara där ett antal personer fängslades. Många sitter i marockanska fängelser. Man för dem till Marocko, och de torteras där. Det är inte bara västsaharier som torteras i Marocko utan också många marockaner. Den 20 februari var det en demonstration i Marocko. Av de 129 som skadades i den demonstrationen var av någon underlig anledning 115 poliser. Det är märkligt att varje gång det är en demonstration i Marocko är det poliserna som skadas. De fem döda dog i en olycka eftersom det brann i en byggnad vid sidan om. Det var demonstranter som dog. De uppgifter man får från den marockanska regeringen är inte särskilt trovärdiga.

Jag tycker inte att vi kan koppla bort detta. Vi måste kunna sätta större press på Marocko. Om Marocko ska ha stöd från EU-länderna måste man också lösa frågan om Västsahara. Västsaharierna kan inte vänta. Ungdomarna känner sig inte företrädade av vare sig de folkvalda västsaharierna eller av Polisario. De är beredda att ta till vapen. Det är allvarligt. Det är en helt ny situation där. Man lyssnar inte längre på de äldre. Man vill ha det som vi andra.

Anf. 40 PYRY NIEMI (S):

Herr ordförande! Tack, utrikesministern! Jag instämmer helt i det som Bodil Ceballos säger om Marocko och Västsahara. Här finns en möjlighet att fänga ögonblicket. Utrikesministern nämner att EU är en kraftfull ekonomisk makt. Det är positivt, och då gäller det att hantera den ekonomiska makten. En reell handling vore att ta upp frågan om stödet till fisket vid Västsaharas kust. EU kunde avstå från att betala pengarna till Marockos regering. De hamnar faktiskt hos Marockos regering för att spanska fiskare ska ha möjlighet att fiska utanför Västsaharas kust och ta det överskott som finns där.

Den svenska regeringen och riksdagen har en tydlig samsyn i detta. Det är ett konkret exempel på att vi med en aktiv handling redan i dag kan fänga ögonblicket och visa att det avtal som tillfälligtvis åter har tecknats kan upphöra eller åtminstone få den uppmärksamhet det förtjänar. Då visar EU genom svensk och säkert även andra länders försorg att vi bryr oss om marockanerna, men att vi också bryr oss om västsaharierna. Med ekonomisk kraft kan vi hantera situationen och påverka den demokratiska utvecklingen i Marocko.

Anf. 41 FREDRICK FEDERLEY (C):

Herr ordförande! Jag ska inte gå i polemik med Patrik Björck. Vi har ju skrivna protokoll. Om han tillskriver mig åsikter som jag inte företräder måste jag naturligtvis kommentera det.

Jag valde att lyfta upp situationen i Gaza där Hamas och polis slog ned fredliga demonstranter som krävde demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. En sådan situation måste vi naturligtvis kritisera.

Om Patrik Björck vill ha en diskussion om Israel och konflikten Israel–Palestina tar jag gärna den i ett annat forum och när det passar bättre.

Anf. 42 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Det här är en situation där det inte finns några conclusions över huvud taget. Detta är väldigt allmänt.

Jag har inget mer att tillägga när det gäller Västsahara. Det kommer inte upp. Det står inte på dagordningen. Det är mer en övergripande diskussion.

Jag har en reflexion till Patrik Björck om hur man ska förhålla sig i de här sammanhangen. Du talade om att stödja folkets kamp. Personligen har jag vissa svårigheter med den typen av revolutionär retorik. Det är inte vad det handlar om. Många säger att de företräder folket. Vi vill ge folket möjlighet att företräda sig självt. Därför är vi inriktade på institutioner och på att bygga en rättsstat som skyddar medborgerliga fri- och rättigheter, på att bygga demokratiska institutioner som ger folket – med alla de schatteringar som folket i allmänhet innehåller – möjlighet att skapa sig ett representativt styre för landet.

Alla möjliga framträder i tv och företräder folket och vill att vi ska stödja dem. Det gör vi inte. Vi stöder institutioner som gör det möjligt för medborgerliga fri- och rättigheter att skyddas och för ett representativt styre. Jag tror att vi operativt menar samma sak. Ibland märker jag att man i medierna flyter in i en retorik som inte riktigt har med den faktiska verkligheten att göra. Man säger att man ska stödja folket bara för att de säger att de företräder folket. Det gör många. Vem företräder folket i Sverige egentligen? Även det svenska folket är något diversifierat. Vi stöder de svenska institutioner som gör att vi har en riksdag och en regering, partier och nämnder.

Anf. 43 JONAS SJÖSTEDT (V):

Carl Bildt sade att frågan om Västsahara inte kommer upp. Det är ju om man väljer att inte ta upp den. Därför föreslår vi som avvikande mening att Sverige ska lyfta upp frågan om Västsahara och Marockos illegala ockupation av landet inom ramen för diskussionen om det södra grannskapet. Jag hoppas att vi rödgröna är överens om det.

Anf. 44 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr ordförande! Den mer semantiska diskussionen kan vi lämna därhän.

Mitt inlägg gällde att det finns ett problem som Sverige skulle kunna medverka till att underlätta. Det uppfattas i många av de här länderna som att EU har en inkonsekvent hållning. Jag skulle vilja att Sverige medverkade till att få bort grunden för tvivlet på EU:s goda vilja. Där skulle Sverige kunna spela en stor roll. Jag tog upp några exempel. Det var inte alls i någon polemik med Fredrick Federley.

Det är den inkonsekventa hållningen och inte hur vi tolkar ord som är intressant.

Anf. 45 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Jag återkommer till Libyen, flygförbudet och beslutet från FN. Tack vare alla de andra frågorna har jag fått tid att reflektera över utrikesministerns svar. Det ger utrymme för tolkningar.

Om FN kallar, hur kommer Sverige då att agera? När jag hade funderat en stund tyckte jag att utrikesministern gled lite på svaret och sade att

man måste komma till riksdagen och så vidare. Det är ju inte något nytt för oss i riksdagen. Kunde vi få ett tydligare svar på vad ministern egentligen avsåg?

2010/11:28
18 mars

Anf. 46 BODIL CEBALLOS (MP):

Jag instämmer i den avvikande mening som Jonas Sjöstedt föreslog.

Anf. 47 PYRY NIEMI (S):

Jag instämmer i den avvikande mening som Jonas Sjöstedt och Bodil Ceballos har framfört.

Anf. 48 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Om FN kallar, sade Carina Adolfsson Elgestam. FN kommer inte att kalla. Det finns ingen FN-operation beslutad av säkerhetsrådet. Det operativa vad gäller en flygförbudszon sker inom Nato. De som kallar är i så fall Nato. Det pågår nu en operativ planering. Den sker under Natos överbefälhavare för Europa. Såvitt vi förstår kommer den att föreläggas Natorådet på tisdag. Huruvida det då kommer en förfrågan till partnerländer att bidra med resurser återstår att se. Det är Nato som kallar, inte FN. Det innebär inte att vi inte ska ta ställning till det då.

Som jag sade med stor tydlighet i riksdagen i går handlar det om att medverka i en Natooperation. Jag har inga problem med det. Men den sker med stöd av en resolution av säkerhetsrådet. Det blir andra operationer före och parallellt med detta som är av betydligt mer handfast natur och betydligt viktigare både politiskt och militärt. Dem kommer vi med all sannolikhet inte att inbjudas att delta i. Vi har begränsade resurser. Det svenska flygvapnet är inte riktigt utformat för den typen av långräckviddiga attackuppdrag som det är fråga om.

Jag håller med Patrik Björck om att vi kan lämna den semantiska diskussionen därhän. Inkonsekvensdiskussionen är däremot viktig. Det genuina dilemmat är hur vi ska förhålla oss i en lång rad av de här situationerna. Jag brukar säga att det är skillnad mellan den värld vi drömmer om och den värld vi har att hantera.

Som utrikesminister har jag uppdraget att se till att Sverige har någorlunda relationer också med regimer som jag kanske inte tycker så väldigt väl om. Jag brukar ta gamla Sovjetunionen som exempel. Jag var ingen större anhängare av Sovjetunionen – milt uttryckt – men vi hade relationer, vi förhandlade med dem, vi hade ett politiskt utbyte, vi hade handel.

Det är en balansgång som inte är alldeles enkel, och det är väl alldeles uppenbart att ett antal länder har skött den balansgången på ett sätt som historien kanske kommer att döma relativt omilt. Vi är i den lyckliga belägenheten att vi vad gäller dessa länder inte har någon historisk belastning och därmed kanske kan agera på ett bättre sätt.

Om vi går tillbaka till den gamla situationen hade vi en historisk belastning. Vår politik när vi de facto godkände Sovjetunionens ockupation av de baltiska länderna var ju en betydande moralisk belastning för vårt land under relativt lång tid. Jag tror att vi har kommit bort från det. Men där hade vi tippat realpolitiken alltför långt åt det ena hållet och fick med detta en moralisk belastning.

Jag kan ta ett konkret exempel som vi inte har diskuterat, det vill säga Algeriet under 90-talet och det förfärliga inbördeskriget med 200 000–300 000 döda eller någonting i den storleksordningen. Det kan mycket väl ha varit fler än så. Då var det en betydande tystnad från omvärlden. Det är ingen tvekan om att där tippade den realpolitiken åt alldeles fel håll. Det medförde en moralisk belastning för de länder som framför allt var ansvariga för den politiken, Sverige dock mindre så, ska jag säga, även om BPA-kontrakt och sådant kanske skapade lite obalans också i den svenska Algerietpolitiken på den tiden.

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Jag vill, med risk för att förlänga diskussionen, ställa en fråga till utrikesministern. Det låter som att det skulle dröja till tisdag innan man skulle göra någon militär insats, men fransmännen har sagt att det ska ske inom några timmar.

Anf. 50 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Det är olika delar i detta. Vi talar om en flygförbudszon. Att upprätta en flygförbudszon fullt ut tar betydande tid. Bedömningen är att den kan börja fungera framåt april, alltså när det gäller övervakning och liknande med militära resurser. Man kan deklarerar den, och man kan säga att den i någon utsträckning är deklarerad omedelbart. Men det gäller att implementera den, och det är en mycket omfattande militär operation som kräver rätt betydande resurser, tar tid att organisera, få på plats och börja exekvera.

Operationsplanen är under förberedande. Natorådet kan förväntas behandla den på tisdag. Det kan möjligtvis komma en förfrågan till partnerländer, förmodligen i ett senare skede.

Det skede där vi blir inbjudna till detta är när operationen i övrigt har misslyckats. Om vi hamnar i ett utdraget flygförbudsskede av den typ som vi hade i Irak under flera år innebär det att vi kommer i en situation där Khadaffi sitter kvar, och det hoppas jag att vi inte gör. Jag hoppas att de andra delarna av denna resolution och de åtgärder som vi kommer att vidta där kommer att påskynda en process som gör att vi inte hamnar i ett utdraget skede med flygförbudszoner, som är väldigt resurskrävande under en mycket lång tid.

Anf. 51 ORDFÖRANDEN:

Jag måste göra en liten formell krumelur här. I samma fråga, nämligen om de sydliga grannländerna, ska vi fatta två beslut. Det ena är om punkt 4 på dagordningen för de allmänna frågorna. Där är min sammanfattning att det finns stöd för regeringens position.

Vidare har vi utrikesrådets dagordning. Där är min sammanfattning att det finns stöd för regeringens upplägg inför de fortsatta diskussionerna men med avvikande mening som går ut på att Sverige ska ta upp Västsaharafrågan vid det förestående ministerrådsmötet. Bakom den står Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi går vidare till punkt 3, Strategi för Sahel. Det är en diskussion och ett beslut.

Anf. 52 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Som nämnden har konstaterat är det slutsatser, och de är utdelade. Det finns väl ingen anledning att kommentera dessa ytterligare.

Anf. 53 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens position under punkt 3, Strategi för Sahel.

Vi går vidare till punkt 4, Strategi för Afrikas horn.

Anf. 54 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Det är samma sak där. Där blir det slutsatser om Somalia, och jag utgår från att de är utdelade. Vi tycker att de i allt väsentligt är bra.

Anf. 55 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Ordförande! Under den här punkten anser vi att de operationer som pågår i dagsläget ska utvärderas och att de kvarvarande problemen ska lösas innan man går vidare med något nytt. Utifrån det vill vi anmäla avvikande mening på den här punkten.

Anf. 56 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Jag har en fråga som gäller Somaliland. Det finns en grupp här i Sverige som driver att i Somaliland är det oroligt och att man begår övergrepp på befolkningen inne i Somalia. Andra tycker att i Somaliland är det tryggt, lugnt och stilla. Jag känner mig lite osäker. Vad är bedömningen när det gäller situationen i Somaliland egentligen? Ska det vara mer självständigt, eller ska det ingå i Somalia? Somaliland omnämns nämligen här.

Anf. 57 Utrikesminister CARL BILDT (M):

När det gäller den senare delen är det klart att det sker övergrepp>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< Situationen i den norra delen, det vill säga Somaliland – >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< – är väl bättre än i resten av Somalia. Vi har en begränsad insikt i situationen där. Vi har en begränsad insikt i situationen i Somalia över huvud taget, för vi har ju inga representanter på marken och inte heller andra länder. Det är ett något bättre läge i Somaliland, men att säga att det är perfekt – absolut icke! Det är vad jag kan säga om detta.

Det var väl framför allt Atalantaoperationen som Margareta Sandstedt avsåg i detta sammanhang. Det sker en löpande utvärdering av den. Det ligger på bordet ett förslag om att titta på en del av implikationerna av detta. Det står också i paragraf 10 I utkastet till rådsslutsatser: We welcome the report of the special advisor of the UN-secretary on legal issues related to the piracy and look forward to further debate in the UN on the implementation of his recommendations.

Vi tittar alltså hela tiden på hur man ska kunna förändra den här operationen så att den möjligtvis blir mer effektiv. Det finns rekommendationer, både de som har nämnts och counter piracy, Kampalaprocessen, om vad de olika länderna kan bidra med. Så jag skulle nog vilja säga att det är en fortgående utvärdering av Atalantaoperationen och antipirat-

aktiviteterna för att få dem så effektiva som möjligt. De är hittills inte påfallande effektiva. Det kan nämnas att här har Sverige varit mycket pådrivande. Jag har tagit upp det två gånger i ministerrådet och föreslagit detta.

Anf. 58 BODIL CEBALLOS (MP):

Jag tror att det var i återrapporteringen som det stod att man nu diskuterar mer om att man måste lösa problemen på land för att också kunna lösa problemen ute på havet. Jag skulle vilja veta lite grann hur tankarna går när det gäller att bygga upp det civila för att så småningom kunna trappa ned det militära. Det är samma situation här som på många andra ställen. Så länge det är mer lönsamt att vara pirat än att odla grönsaker kommer folk att bli pirater. Vi måste hitta balansen i hur vi får ett fungerande samhälle i Somalia, så att människor kan bo där utan att behöva göra tokigheter.

Anf. 59 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Det kvarstår väl ändå vissa problem i området. Och jag vet inte om utvärderingarna är så där riktigt klara, så jag vidhåller min avvikande mening.

Anf. 60 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Margareta Sandstedts formulering, att det kvarstår vissa problem i området, är väl dagens särklassiga understatement. Det är praktiskt taget bara problem i området, skulle jag vilja säga.

Det grundläggande problemet är det som Bodil Ceballos var inne på. Man behöver en fungerande stat i Somalia. Det är klart, som det formulerades, att så länge det är mer lönsamt med piratverksamhet än att odla tomater kommer man att vara pirat. Det skulle förmodligen vara mer lönsamt i Sverige också. Det är bara det att man skulle åka i finkan rätt snabbt. I Somalia är det inte så. Man åker inte i finkan, utan man fortsätter med nästa piratverksamhet. Intill dess att vi har en rättsstat i Somalia som fungerar kommer vi att ha att hantera detta problem.

Hur gör vi då det? frågar vän av ordning. Ja, vi håller på med TFG, afrikanska styrkor och det ena med det andra och försöker med kapacitetsbyggande i både Somaliland och Puntlandområdet. Problemet är att det av säkerhetsskäl inte går att operera i Puntlandområdet. FN är för övrigt där och bygger fängelser tillsammans med de lokala i det så kallade civilsamhället. Jag vet inte hur vi ska klassificera dem. Men vi ger i alla fall stöd till den typen av verksamhet. Det är klart att vi av alla möjliga skäl måste försöka få en fungerande statsbildning i Somalia. Detta har vi sagt i 20 år men inte varit nämnvärt framgångsrika.

Jag håller helt med om beskrivningen att lönsamheten i piratverksamheten måste dras ned på ett effektivare sätt än vad som har varit fallet hittills. Jag tillhör dem som mycket tydligt har sagt i ministerrådet att det som vi har gjort hitintills inte har varit framgångsrikt, därför att inkomsterna från piratverksamheten ökar och därmed de ekonomiska incitamenten för människor att gå in i piratverksamheten. Det går inte att bekämpa bara genom att eskortera på det sätt som vi gör.

Det vi ser nu är en utveckling mot beväpnade vakter på fartygen bekostade av rederierna själva. Det leder till att de rättslärdas blir mycket

bekymrade över detta, men det finns enligt min mening mycket att vara bekymrad över i den delen av världen om man är rättslärd. Jag tror att det här är en av de vägar som man måste gå.

Jag tycker också att det finns anledning att titta på något som är känsligt, det vill säga hur pengaflödena faktiskt ser ut. Vi vet hur pengarna levereras till piraterna och en del om var de hamnar, men vi är legalt begränsade vad gäller möjligheterna att ingripa mot detta. Ett antal nationer är dessutom lite känsliga på den här punkten, för när de har sina medborgare kapade är deras primära intresse att få loss medborgarna under fredliga former. Då kanske de inte är helt intresserade av åtgärder som ingriper i de förhandlingar och de betalningar av lösensummor som är aktuella i sammanhanget.

Detta är en mycket omfattande materia, och jag har vid två tillfällen tagit upp den i ministerrådet och begärt en mer omfattande utvärdering av det vi håller på med.

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens position under punkt 4 men med avvikande mening från Sverigedemokraterna som går ut på att det behövs mer utvärderingar av gjorda insatser.

Vi går vidare till punkt 5, Bosnien och Hercegovina.

Anf. 62 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Där föreligger dels ett papper som ni säkert har sett och läst, dels ett möjligt rambeslut angående restriktiva åtgärder som skulle kunna tillämpas på rekommendation av den höga representanten. Det handlar i sedvanlig ordning om reserestriktioner. I övrigt förekommer fortfarande diskussioner om detta. Vi skulle kanske vilja att man fattade beslutet i samband med att vi utser en EU-representant i Bosnien för att få en lite tydligare profil på den europeiska närvaron där. I övrigt har jag inga kommentarer till texten såsom den föreligger.

Anf. 63 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Vår ståndpunkt är känd sedan tidigare. Vi är emot en utvidgning, speciellt vad gäller dessa länder med tanke på att de vill närma sig EU. Vi anmäler därför avvikande mening på denna punkt.

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Jag sammanfattar med att det finns stöd för regeringens position under punkt 5, med upprepning av den avvikande mening som Sverigedemokraterna lade fram den 18 februari.

Vi går till punkt 6, Vitryssland.

Anf. 65 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Jag utgår från att nämnden är informerad om vad som är aktuellt beträffande Vitryssland. Jag tror inte att jag behöver gå in i en diskussion om läget i landet. Vi har en betydande samsyn om det.

Jag konstaterar att repressionen rullar på. Det innebär att vi förstärker våra åtgärder. Det som nu diskuteras handlar om att lägga till ytterligare namn på listan över dem som är föremål för restriktiva åtgärder. Det

2010/11:28

18 mars

pågår diskussioner om detta. Det sker en rätt noggrann prövning. Sverige tillhör dem som är mycket noggranna när det gäller att fatta sådana beslut, inte bara beträffande Vitryssland utan också Iran. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Vi vill alltså ha en något noggrannare kvalitetskontroll i dessa beslut än vad andra länder kanske vill ha. Sammanlagt står 175 personer på spärrelistan. De vi sätter upp är till exempel domare som är inblandade i rättegångarna och rektorer på universitet som av politiska skäl avstänger studenter.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Hur får de reda på detta? Är det först när de söker visum som de får reda på att de finns på listan?

Anf. 67 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Det är en god fråga. Det publiceras vilka de är. Jag vill inte alls utsluta att oppositionen informerar dem om detta. Det vet jag inte. Det är en god fråga och jag ska ta reda på det. Det är offentliga listor så det är inga problem i den delen. Det är väl rimligt att tro att listorna tilldrar sig visst intresse i Vitryssland.

Anf. 68 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Det här gäller resor från Vitryssland, men om vi tänker på resor till Vitryssland finns det bekymmer för till exempel OSSE:s utsedda representant, mediefrihetsrepresentant tror jag att titeln är, Dunja Mijatovic, som tydligen inte får resa in i Vitryssland. Det är ett problem, och vi skulle önska att Sverige drev på så att hon fick möjlighet att komma in i landet för att dokumentera det som hon fått i uppgift att göra.

Anf. 69 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Jag delar den bedömningen, men man ska också vara realistisk. När vi lägger reserestriktioner på dem så kommer de att lägga reserestriktioner på oss. De har större intresse av att resa till Västeuropa än vad olika personer har av att resa till Vitryssland. De har hotat med olika typer av åtgärder riktade mot oss. Det här är väl en del av det. Det är klart att vi inte godkänner det. Vi kommer att knacka på dörren och vill stödja henne. Hon är en mycket bra person för övrigt.

Det är inte förvånande att de försöker komma med nålstick mot oss. De åtgärder vi vidtar mot dem slår hårt. Jag kan nämna att vi också tittar på möjligheterna att införa restriktioner riktade mot ekonomisk verksamhet. Det slår ännu hårdare, men där är vi ännu inte i diskussionen inom EU-kretsen. Vi driver alltså även den frågan.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens upplägg inför de fortsatta förhandlingarna.

Vi går vidare till punkt 7, Serbien/Kosovo. Det är en informationspunkt.

Anf. 71 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Det är en informationspunkt i den meningen att det blir viss information om det första mötet mellan Serbien och Kosovo, som hölls i Bryssel för någon vecka sedan. Mer än så är det inte.

2010/11:28

18 mars

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen under punkt 7.

Vi går över till punkt 8, Iran.

Anf. 73 Utrikesminister CARL BILDT (M):

I fråga om Iran ska det antas slutsatser, som jag utgår från har delats ut. Det är inte mycket att säga om dem. De är bra, tycker vi. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Anf. 74 BODIL CEBALLOS (MP):

Låt mig säga att jag uppskattar att vi nu får en resolution som handlar om just de mänskliga rättigheterna i Iran. Det brukar annars bara nämnas i en bisats när vi talar om deras kärnvapenprogram. Jag uppskattar därför initiativet.

Anf. 75 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Vi tycker att det förvisso är bra att man sätter press på regimen i Iran, men vi ska inte glömma bort att de har närmat sig Turkiet, att de stöder Hamas i Gaza och att de har kontakter med suspekta regeringar i Afrika, Asien och Sydamerika. Det är en aspekt som vi tycker borde lyftas upp i utrikesrådet. Vi vill därför anmäla avvika mening på den här punkten.

Anf. 76 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Det är som Bodil Ceballos säger att de aspekter på Iran som Margareta Sandstedt tar upp brukar vi ta upp. Att vi inte tar upp dem nu beror på att vi vill koncentrera oss på mänskliga rättigheter, som inte är lika prominenta i övrigt. Egentligen behöver man inte ha avvikande mening för vi tycker samma sak i den delen, men jag tror att det är bra att ha en text som just nu fokuserar enbart på MR-situationen. Sedan kommer vi att ha åtskilliga anledningar att återkomma till allt det andra.

Anf. 77 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Jag tycker att det är bra att vi har en diskussion om mänskliga rättigheter i Iran och inte bara talar om kärnsäkerheten, som också är viktig. När det gäller stöd till det civila samhället undrar jag om det är något som man kan lyfta upp. Det är trots allt underifrån som MR-frågorna ska lyftas upp, vilket Bodil Ceballos också var inne på tidigare. Om man från EU:s sida kunde vidta särskilda åtgärder på det området tror jag att det vore väldigt bra.

Anf. 78 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Vi hade den diskussionen i inledningen av sammanträdet. Vi kan stödja andra aktörer som kan göra det, men staten har begränsade möjligheter att göra det. Om staten gör det kan det till och med vara kontra-produktivt gentemot enskilda aktörer i det civila samhället. Men visst,

det finns absolut åtskilligt vi kan göra, och också gör, för att stimulera andra att göra det som vi inte kan göra.

Låt mig nämna att vi också diskuterar – även om det just nu inte blir några konkreta beslut – restriktiva åtgärder gentemot individer. Även här måste vi ha en noggrann prövning, alltså att vi prövar rätt personer och på rätt grunder. Vi kan inte klaga på rättsosäkerhet i Iran om vi har rättsosäkerhet i våra egna processer riktade mot Iran. Den processen pågår alltså. Jag tror att det finns en lista med ett 80-tal namn där vi prövar om det är rimligt att sätta upp dem. Vad som kommer att bli kvar av det återstår att se.

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Då ska jag försöka sammanfatta. Det finns stöd för regeringens position under punkt 8, men det finns en avvikande mening från Sverigedemokraterna. Kan Margareta Sandstedt precisera den?

Anf. 80 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Jag tyckte att det framgick ganska tydligt att vi inte känner något större förtroende för detta utifrån att Iran gjort närmanden till Turkiet, stöder Hamas i Gaza och har kontakter med suspekta regeringar i bland annat Afrika, Asien och Sydamerika.

Anf. 81 ORDFÖRANDEN:

Jag sammanfattar sålunda med att det finns stöd för regeringens position men med avvikande mening från Sverigedemokraterna såsom beskrivits av Margareta Sandstedt.

Vi går vidare till punkt 9, Fredsprocessen i Mellanöstern.

Anf. 82 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Vi är, som vi konstaterat, i ett rätt dynamiskt och rörligt skede vad gäller utrikespolitiken. Exakt hur detta kommer att se ut på måndag vet vi inte. Det är dock högst sannolikt att diskussionen i anslutning till den libyska utvecklingen kommer att ta huvuddelen av tiden på utrikesministermötet.

Vad övrigt det kommer att bli utrymme för, under de begränsade timmar vi har till vårt förfogande, återstår att se.

Jag kan inte utesluta att fredsprocessen i Mellanöstern kommer att beröras. Jag skulle önska att det fanns mycket att säga i ärendet, men det finns det inte. Det vi engagerar oss i är det kvartettmöte som ska äga rum inom en relativt nära framtid, det vill säga i mitten av mars. Det senaste jag hört är att mötet ska hållas i Paris och innehålla tydligt språkbruk vad gäller parametrarna för en fredslösning, vilket ska kunna göra det möjligt att övergå till direkta förhandlingar.

Den diskussionen pågår alltså just nu mellan de olika aktörerna. EU är enat beträffande denna linje, men det finns andra aktörer som kanske ännu inte är fullt övertygade om den.

Anf. 83 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens upplägg inför de fortsatta förhandlingarna under punkt 9.

Vi går vidare till Övriga frågor. Såvitt jag förstår finns där Jemen, Japan och Polen som vill säga någonting.

2010/11:28

18 mars

Anf. 84 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Det kan komma upp AOB-punkter, som det heter – Any Other Business. Jag skulle tro att någon vill säga någonting, till exempel lämna information om Elfenbenskusten. Det skulle jag välkomna.

Det vore konstigt om det inte sades någonting om Japan. Det gäller koordineringen av hjälpinsatser där och att vi informeras om vad kommissionen gör.

Slutsatser om Jemen kan komma. Jag tror inte att de är kontroversiella på något sätt vare sig mellan medlemsstaterna eller i förhållande till nämnden. Jag vill bara nämna det.

När det gäller Kaukasus fortsätter vi den diskussion vi hade under AOB för ett tag sedan om de strukturer vi ska ha för att från EU:s sida kanske kunna medverka i konflikthanteringen där och kanske gå in i diskussionen om hur EAS-instrument ska kunna utformas.

Anf. 85 ORDFÖRANDEN:

Då kan det väl finnas risk eller möjlighet för skriftligt samråd under de återstående dagarna?

Anf. 86 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Ja, när det gäller formella konklusioner. Det är möjligen Jemen, av dem jag nämnde nu, och Bahrain, som jag nämnde tidigare, som kan bli föremål för detta, vad jag nu kan se.

Anf. 87 BODIL CEBALLOS (MP):

Det var just Elfenbenskusten som jag tänkte ta upp. Jag hoppas att ministern tar upp det ifall det inte kommer upp annars.

Anf. 88 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Jag tror att Elfenbenskusten kommer att tas upp av andra. Jag skulle välkomna det.

Anf. 89 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen under punkt 10.

Därmed tackar vi utrikesministern med medarbetare för i dag.

3 § Transport, telekommunikation och energi (energi)
Statssekreterare Daniel Johansson
Information och samråd inför extra möte i Europeiska unionens råd
för transport, telekommunikation och energi (energi) den 21 mars
2011

Anf. 90 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar Daniel Johansson med medarbetare mycket välkomna. Det är en nyinsatt punkt med anledning av händelserna i Japan. Formellt är det en informationspunkt.

Anf. 91 Statssekreterare DANIEL JOHANSSON:

Ordförande! Som ni förstår har TTE-rådet inkallats med mycket kort varsel. Jag beklagar förstås att Maud Olofsson inte kan vara här.

Ordförandeskapet vill utvärdera och diskutera hur den senaste tidens utveckling har påverkat energimarknaden och EU:s medlemsstater. Man kommer att diskutera vilka åtgärder som vidtas på både gemenskaps- och medlemsstatsnivå.

EU:s åtgärder handlar om hur EU följer och informerar om utvecklingen men också om behovet av att eventuellt tillgripa krismekanismer. Vad gäller åtgärder på medlemsstatsnivå ges möjlighet för ministrarna att informera om till exempel nationella planer och omplacering av lager och översyn av säkerhetsfrågor, beredskap helt enkelt.

TTE-rådet ska alltså inte behandla EU:s eller medlemsstaternas framtida energipolitik. Man ska inte heller diskutera kärnsäkerhetsfrågor, som ligger i ett annat råd. TTE-rådet har inte det området. Det handlar i stället om hur situationen påverkar Europas energimarknader.

Hittills kan man konstatera att varken händelseutvecklingen i Nordafrika eller katastroferna som har inträffat i Japan har haft någon större effekt på Europas energimarknader, i vart fall inte värre än att marknaderna har kunnat hantera detta.

Alla EU-länder har rapporterat in att man har kunnat ersätta den import av olja som man har haft från Libyen eller att man inte har påverkats. Det är naturligtvis ännu för tidigt att bedöma vilka effekter Japans många katastrofer får på sikt för oljemarknaden. Det går inte heller nu att säga om utvecklingen i Mellanöstern kommer att innebära att vi får ytterligare ansträngningar i oljeförsörjningen.

Från svensk sida ser vi i dagsläget inget behov av andra krismekanismer än en fortsatt intensiv bevakning. Skulle läget på oljemarknaden drastiskt förvärras har alla IEA-länder beredskapslager. EU-ländernas lager motsvarar i dagsläget mer än tre månaders normalförbrukning. Japan har lager som motsvarar mer än fem månaders förbrukning. Skulle det bli aktuellt kommer det att koordineras samordnat från IEA.

Förra året antogs en ny förordning inom EU som syftar till att undvika att hamna i gaskriser. Skulle läget försämrats drastiskt, så att vi får en oljekris, kommer de krismekanismer som finns i det nya oljelagringsdirektivet och som bygger på regelverket från IEA att tillämpas.

Samtidigt innebär väl fungerande och integrerade el- och gasmarknader, som vi har arbetat för inom EU under många år, att sårbarheten minskas.

Som läget är nu är det alltså ingen akut kris inom EU när det gäller energiförsörjningen. Men det är förståeligt och lovvärt att ordförandeskapet uppmärksammar frågorna och vill visa handlingskraft. Samtidigt är det inte helt uppenbart för regeringen vad just TTE-rådet kan åstadkomma i dagsläget. Vi ser för närvarande inget uppenbart behov av andra åtgärder än en intensiv bevakning av händelseutvecklingen.

Måndagsmötet är tänkt att spela in till diskussionen i Europeiska rådet om Japankrisen den 24–25 mars. Det är alltså inga slutsatser eller andra beslut som kommer att fattas av energiministerna, utan det ges tillfälle till ett åsiktsutbyte.

I diskussionen på måndag kommer näringsministern att framhålla vikten av att EU och enskilda medlemsstater fortsätter att bevaka utvecklingen och ger ett nyktert budskap som inte sänder ut onödiga signaler om kris. Hon kommer också att framhålla att förbättringar av säkerheten är något som måste ske kontinuerligt och alltid vara i fokus och att säkerhetshöjande åtgärder inte är något som ska vidtas i panik bara under kriser.

Näringsministern kommer också att peka på vikten av att minska sårbarheten. Detta kan ske genom att EU fullföljer sin nyligen antagna energistrategi och energi- och klimatmålet till 2020 respektive 2050, det vill säga ställer om energisystemet och fullbordar integrationen av den inre marknaden så som planerat.

Här är naturligtvis främjande av ren teknologi en avgörande del. Vi menar att EU-medel gör betydligt mer nytta inom forskning, utveckling och demonstration av ny teknik än till exempel i kommersiella infrastrukturprojekt. Ny teknik är förstås avgörande för om EU ska klara de stora energiutmaningar som vi står inför och behålla Europas konkurrenskraft.

Anf. 92 ORDFÖRANDEN:

Det finns väldigt mycket att säga i de här frågorna för närvarande. Men jag tycker att vi försöker hålla oss till grundfrågan, som kan verka lite apart i det här sammanhanget. Den är ändå avgränsad till påverkan på EU:s energimarknader. Det vore bra om vi kan begränsa oss till det.

Det är lite svårt att förstå varför mötet är sammankallat om TTE-rådet egentligen inte har någon roll, som statssekreteraren påpekade. Men politik är det möjligas konst.

Anf. 93 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Tack för föredragningen! Jag kan inte låta bli att för ovanlighetens skull instämma i det som ordföranden sade. Man kan undra varför det egentligen ska vara ett möte om man bara ska prata nonsens – förlåt, statssekreteraren – utifrån den redogörelse vi fick.

I det läge världen är nu och med det som sker i Japan är det lite förvånande om man inte ska lyfta frågor om säkerhet i ett europeiskt perspektiv, om man inte ska prata om kärnkraft utan prata om olja och gas. Då är det väl bättre att näringsministern stannar hemma – det måste väl ändå finnas andra saker att arbeta med! Det måste väl vara de akuta frågorna som man ska prata om, om det ska vara någon mening med mötet.

Det känns lite grann så att det är viktigare att prata beredskap i det perspektivet. Sedan har vi väl förståelse för om man måste börja disku-

tera om det på sikt blir oljebrist. Men det kan inte vara så akut som den andra frågan är och att det är brist på el i Japan och vad EU och energiministrarna kan göra i det perspektivet. Det måste vara det man pratar om. Det medskicket vill vi nog göra.

Vi får se hur statssekreteraren ser på detta.

Anf. 94 JONAS SJÖSTEDT (V):

Ordförande! Det är väl lite oklart vari handlingskraften från ordförandeskapet består, tycker jag. Det påminner mig om filmen *Life of Brian*, där Judean People's Front kräver en omedelbar resolution om något viktigt som inte används.

Tror ni att frågan om att Tyskland stänger ned reaktorer kommer upp på mötet och kommer att diskuteras på något sätt? Det påverkar ju indirekt svenska företag.

Anf. 95 BODIL CEBALLOS (MP):

Jag kan bara instämma i det som föregående talare har sagt. Detta känns väldigt själviskt. Det handlar alltså bara om vårt eget intresse: Hur länge klarar vi oss med den olja vi har i dag? Det känns själviskt och – faktiskt – obehagligt.

Anf. 96 Statssekreterare DANIEL JOHANSSON:

Kärnsäkerheten är inte TTE-rådets ansvar. Men det är klart att det inte hindrar medlemsstater från att ta upp den frågeställningen på ett sådant här möte. Jag vill faktiskt bolla över frågorna till min medarbetare, som finns med här. Det var en sådan diskussion i tisdags i ett annat råd. Han kanske kort kan ge en återblick på vad man sade. Vi förutsåg att det kanske kunde komma frågor på det området, så vi tog med en duktig tjänsteman från Miljödepartementet.

Anf. 97 Kanslirådet GÁBOR SZENDRŐ:

Jag arbetar med internationella kärnsäkerhetsfrågor på Miljödepartementet och har varit atområd i Bryssel.

Jag följde med miljöminister Andreas Carlgren på ett extraordinärt möte på tisdag eftermiddag som Oettinger bjöd in till. Till det mötet bjöd han in inte bara ministrar som är ansvariga för kärnsäkerhets- och energifrågor utan också representanter för industrin och tillsynsmyndigheterna för kärnsäkerhet. Det var ett möte med 150–200 personer.

Mötet hanterade bland annat frågorna om att göra stresstest, vilket föreslogs på mötet. Det är ett nytt koncept som kärnsäkerhetsmyndigheterna inte har använt sig av tidigare. Men det ansågs vara ett bra sätt för att hantera en gemensam syn på hur man ska reagera på situationen i Japan.

De flesta som uttalade sig sade dock att man inte skulle agera överilrat utan att man skulle försöka analysera situationen i Japan och försöka dra de slutsatser man kan när man får hela bilden av händelseförloppet och vet exakt vad som har hänt där.

Anf. 98 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Jag får tacka tjänstemannen för den informationen. Men jag vidhåller ändå att det blir lite konstigt, och jag köper inte riktigt det argument som

statssekreteraren förde fram, att det inte är TTE-rådets bord. I andra frågor när det gäller energieffektivisering och att vi ska bygga ut olika energislag, då omnämns kärnkraft. Det kommer jag mycket väl ihåg från ett flertal dokument som vi brukar hantera i näringsutskottet.

Vad vi avser i det här fallet är att om man har ett extramöte utifrån att det är någon form av skarpt läge – annars har man ju inget extramöte – då blir det väldigt konstigt om man inte ska prata om exempelvis den brist på energi som just nu finns i Japan, på tal om andra länder och EU:s agerande.

På något sätt måste vi från vår sida åtminstone önska att man tar upp den här frågan i ett sammanhang där energiministrarna träffas och utifrån den problematik som finns med beredskap och säkerhet också kring kärnkraften.

Anf. 99 ORDFÖRANDEN:

Jag tycker att man kan påpeka det som har sagts flera gånger, att vi alla tycker att detta är lite konstigt, som Carina Adolfsson Elgestam säger. Men vi behöver ju inte driva in statssekreteraren i ett försvarstal för hur EU, kommissionären och andra kan ha lagt upp detta.

Anf. 100 FREDRICK FEDERLEY (C):

Ordförande! Tack, statssekreteraren!

Det är väl så att i oroliga tider vill politiker agera och visa handlingskraft. Men det är väl inte alltid man gör det på rätt sätt. Här kallar man till ett möte utan att egentligen veta vad man vill prata om.

Det är väl bara för ministern att åka dit men också ta med sig några av de synpunkter som kommer härifrån. Om man utifrån rådande situation har dessa diskussioner bör man ta med dessa frågor och perspektiv.

Svensk eller europeisk energimarknad står väl inte nu akut inför stora, omvälvande förändringar. Det som sker i omvärlden påverkar oss inte omedelbart. Det innebär inte att man inte kan ta upp en diskussion om hur vi i framtiden ser till att ha en bra krisberedskap, just eftersom olika saker kan hända.

Jag har inget skarpt att skicka med utan har full förståelse för att det kan vara lite svårt att hitta exakta, tydliga positioner till ett möte som uppenbarligen, vad jag gissar, är inkallat mer för att stilla den allmänna opinionen än att faktiskt komma fram till något. Men man borde ta chansen att föra en diskussion om man ändå ska träffas.

Anf. 101 CARINA OHLSSON (S):

Herr ordförande! Jag har ingen annan åsikt. Men om man säger att kärnsäkerheten och säkerhetsfrågorna inte har med detta att göra blir jag lite fundersam. Driftsäkerhet är ju också en säkerhetsfråga, och det är definitivt en marknadsfråga att det ska finnas driftsäkerhet. Likaväl som Carina Adolfsson Elgestam tog upp hur mycket olja det finns handlar det väl lika mycket om en marknadsfråga, om det faktiskt levererar energi.

Vi brukar alltid framhålla – och det tror jag att vi är överens om – att när vi ser på sådana här frågor ska vi ha ett hållbarhetsperspektiv. Det är väl det vi vill skicka med. Även om man inte har lyft upp det och sagt att det är det som ska diskuteras kan man väl ha den synpunkten från svenskt håll.

Man märker effekterna även om det varken är i Europa eller i vårt närområde som den här olyckan har skett. Jag hörde i dag rapporter om att folk i Sverige köper jodtabletter. Det har större påverkan än vi kanske direkt ser. Då kan man inte vänta och se hur stor effekt det har haft när det är på väg att ordna upp sig. Det är viktigt att följa med i hela händelseförloppet och titta på alla aspekterna – ekonomiskt, miljömässigt och den sociala dimensionen, som vi brukar framhålla – även i den här viktiga frågan. Det är trots allt en stor kris som får världsomspännande effekter, som vi redan har sett.

Anf. 102 Statssekreterare DANIEL JOHANSSON:

Jag återgår till Carina Adolfsson Elgestam första fråga. Det kom en följdfråga. Det är ändå en skillnad mellan kärnkraft och kärnsäkerhet. Kärnsäkerhet ligger på miljösidan, medan kärnkraft i vissa delar kan ligga inom energipolitikens ram. Det finns en avgränsning mellan TTE-rådet och allmänna rådet.

Till Jonas Sjöstedt apropå *Life of Brian*: Jag råkar också uppskatta *Life of Brian*, och jag tycker att iakttagelsen har viss riktighet. Jag tycker själv att det här andas lite panik eller vilja att visa handlingskraft. Det har flera också varit inne på. Men det är någonting som vi ändå måste förhålla oss till. Vi kan inte tacka nej till att åka dit eller säga att ordförandeskapet har fel. Så kan vi inte agera, utan vi måste förstås närvara.

Den tyska nedstängningen av några reaktorer har fått effekt i och med att priserna på utsläppsrätter, på kol och gas har stigit de senaste dagarna. Där ser vi en effekt på prissättningen på elmarknaderna. Det har i viss mån spillt över även på den nordiska elmarknaden. Där får vi en påverkan, men vi är inte i ett krisläge. Vi har fått högre priser, men vi är inte inne i en energikris.

Jag är säker på att tyskarna kommer att redovisa vad de har vidtagit för åtgärder. Det är tyskarnas ansvar och kompetens.

När det gäller att det här kan framstå som lite själviskt kan jag varken bekräfta eller dementera det. Jag kan ha förståelse för en sådan ståndpunkt, men det är ingenting som vi har att ta ställning till här och nu.

När det gäller Fredrick Federleys medskick om olika perspektiv är vi naturligtvis öppna för diskussioner. Rent formellt har man den här begränsade inriktningen. Det handlar om europeiska energimarknader.

Carina Ohlsson tog upp driftsäkerhet, hållbarhetsperspektiv och övriga dimensioner. Det är klart att den här frågan är fruktansvärt stor, och vi vet ännu inte omfattningen av den. Vi får hoppas att japanerna klarar av det här på bästa möjliga sätt. Det är fullt begripligt att människor är oroliga. Samtidigt är det viktigt att politiker inte överdriver eller skapar oro och panik i onödan. Det finns med i Maud Olofssons talepunkter inför mötet att vi måste titta nyktert på detta så att vi inte överdriver och förstärker människors oro i onödan. Därmed inte sagt att de övriga dimensionerna inte är viktiga, men de kommer inte primärt upp i det här sammanhanget.

Anf. 103 ORDFÖRANDEN:

Jag tror att det är en allmän uppfattning här att när ministern åker ned ska hon försöka exploatera mötet på ett produktivt och relevant sätt.

Jag tycker att det är viktigt att man åtskiljer säkerhetsmyndigheterna från energipolitiska myndigheter på det sätt som man gör i Sverige och i andra länder. Det är miljöministern som har hand om säkerheten och energiministern som har hand om kraftbolagen. Det är en mycket viktig rollfördelning att upprätthålla.

2010/11:28

18 mars

Anf. 104 BODIL CEBALLOS (MP):

Jag kan säga att jag inte har riktigt samma uppfattning där. Jag tycker att det särskilt i det här akuta läget med en så stor katastrof snarare är absurt att man håller de här frågorna åtskilda. Jag har inte hört någon i Alliansen säga att man inte tycker att Maud Olofsson skulle kunna framföra en del av de åsikter som har framkommit här. Vi har ett samråd i EU-nämnden just för att regeringen ska ta med sig de synpunkter som kommer härifrån. Om vi är eniga om att Maud Olofsson ska ta med sig vissa synpunkter är det så det ska vara.

Anf. 105 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Jag instämmer i det ordföranden sade i sitt senaste inlägg om säkerhet och drift. Vi anser att det här lite grann är en driftfråga.

Med tanke på vad Fredrick Federley och ordföranden har sagt utifrån den diskussion som är kopplad till detta får man på något sätt förutsätta att ministern, när statssekreteraren redogör detta för henne, är beredd att lyssna på vad EU-nämnden har sagt. Vi är lite härdade i nämnden med att ministrarna brukar vilja ha öppna mandat. I det här fallet skulle vi uppskatta om statssekreteraren var beredd att ta med sig ett öppet mandat och spela in vårt resonemang härifrån.

Anf. 106 ORDFÖRANDEN:

Jag tror inte att det är något problem. Jag talade själv med Maud Olofsson häromdagen inför det här rådet.

Vill statssekreteraren tillägga något?

Anf. 107 Statssekreterare DANIEL JOHANSSON:

Jag skulle möjligen kunna påminna om det jag sade inledningsvis, att Maud Olofsson kommer att framhålla att förbättringar av säkerheten är någonting som måste ske kontinuerligt, att man måste jobba med långsiktigt fokus. Säkerhetshöjande åtgärder är inget som primärt ska ske i panik under kriser, utan det är någonting som man ständigt måste jobba med. Det finns med i talepunkterna.

Anf. 108 ORDFÖRANDEN:

Jag kan sammanfatta på så sätt att det finns stöd för regeringens upplägg inför de fortsatta diskussionerna.

Vi tackar statssekreteraren med medarbetare för att de kom hit.

Innehållsförteckning

1 § Allmänna frågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	1
Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (S)	2
Anf. 4 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	2
Anf. 5 FREDRICK FEDERLEY (C)	2
Anf. 6 EVA-LENA JANSSON (S)	2
Anf. 7 ORDFÖRANDEN	2
Anf. 8 Finansminister ANDERS BORG (M)	3
Anf. 9 BO BERNHARDSSON (S)	6
Anf. 10 Finansminister ANDERS BORG (M)	8
Anf. 11 BO BERNHARDSSON (S)	9
Anf. 12 JONAS SJÖSTEDT (V)	10
Anf. 13 GUSTAV FRIDOLIN (MP)	10
Anf. 14 ORDFÖRANDEN	12
Anf. 15 BO BERNHARDSSON (S)	13
Anf. 16 Finansminister ANDERS BORG (M)	13
Anf. 17 MARGARETA SANDSTEDT (SD)	15
Anf. 18 FREDRICK FEDERLEY (C)	15
Anf. 19 JONAS SJÖSTEDT (V)	16
Anf. 20 Finansminister ANDERS BORG (M)	17
Anf. 21 MARGARETA SANDSTEDT (SD)	18
Anf. 22 ORDFÖRANDEN	18
2 § Utrikes frågor	19
Anf. 23 ORDFÖRANDEN	19
Anf. 24 BODIL CEBALLOS (MP)	19
Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (M)	19
Anf. 26 ORDFÖRANDEN	20
Anf. 27 Utrikesminister CARL BILDT (M)	20
Anf. 28 BODIL CEBALLOS (MP)	21
Anf. 29 FREDRICK FEDERLEY (C)	21
Anf. 30 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	22
Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (M)	22
Anf. 32 MARGARETA SANDSTEDT (SD)	24
Anf. 33 Utrikesminister CARL BILDT (M)	24
Anf. 34 MARGARETA SANDSTEDT (SD)	25
Anf. 35 JONAS SJÖSTEDT (V)	25
Anf. 36 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	26
Anf. 37 Utrikesminister CARL BILDT (M)	26
Anf. 38 PATRIK BJÖRCK (S)	28
Anf. 39 BODIL CEBALLOS (MP)	28
Anf. 40 PYRY NIEMI (S)	29
Anf. 41 FREDRICK FEDERLEY (C)	29
Anf. 42 Utrikesminister CARL BILDT (M)	29
Anf. 43 JONAS SJÖSTEDT (V)	30
Anf. 44 PATRIK BJÖRCK (S)	30
Anf. 45 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	30
Anf. 46 BODIL CEBALLOS (MP)	31
Anf. 47 PYRY NIEMI (S)	31

Anf. 48	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	31
Anf. 49	ORDFÖRANDEN.....	32
Anf. 50	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	32
Anf. 51	ORDFÖRANDEN.....	32
Anf. 52	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	32
Anf. 53	ORDFÖRANDEN.....	33
Anf. 54	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	33
Anf. 55	MARGARETA SANDSTEDT (SD).....	33
Anf. 56	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	33
Anf. 57	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	33
Anf. 58	BODIL CEBALLOS (MP).....	34
Anf. 59	MARGARETA SANDSTEDT (SD).....	34
Anf. 60	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	34
Anf. 61	ORDFÖRANDEN.....	35
Anf. 62	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	35
Anf. 63	MARGARETA SANDSTEDT (SD).....	35
Anf. 64	ORDFÖRANDEN.....	35
Anf. 65	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	35
Anf. 66	ORDFÖRANDEN.....	36
Anf. 67	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	36
Anf. 68	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	36
Anf. 69	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	36
Anf. 70	ORDFÖRANDEN.....	36
Anf. 71	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	36
Anf. 72	ORDFÖRANDEN.....	37
Anf. 73	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	37
Anf. 74	BODIL CEBALLOS (MP).....	37
Anf. 75	MARGARETA SANDSTEDT (SD).....	37
Anf. 76	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	37
Anf. 77	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	37
Anf. 78	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	37
Anf. 79	ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 80	MARGARETA SANDSTEDT (SD).....	38
Anf. 81	ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 82	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	38
Anf. 83	ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 84	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	39
Anf. 85	ORDFÖRANDEN.....	39
Anf. 86	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	39
Anf. 87	BODIL CEBALLOS (MP).....	39
Anf. 88	Utrikesminister CARL BILDT (M).....	39
Anf. 89	ORDFÖRANDEN.....	39

2010/11:28

18 mars

3 § Transport, telekommunikation och energi (energi)..... 40

Anf. 90	ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 91	Statssekreterare DANIEL JOHANSSON.....	40
Anf. 92	ORDFÖRANDEN.....	41
Anf. 93	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	41
Anf. 94	JONAS SJÖSTEDT (V).....	42
Anf. 95	BODIL CEBALLOS (MP).....	42
Anf. 96	Statssekreterare DANIEL JOHANSSON.....	42
Anf. 97	Kanslirådet GÁBOR SZENDRÖ	42

2010/11:28
18 mars

Anf. 98	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	42
Anf. 99	ORDFÖRANDEN	43
Anf. 100	FREDRICK FEDERLEY (C)	43
Anf. 101	CARINA OHLSSON (S)	43
Anf. 102	Statssekreterare DANIEL JOHANSSON	44
Anf. 103	ORDFÖRANDEN	44
Anf. 104	BODIL CEBALLOS (MP)	45
Anf. 105	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	45
Anf. 106	ORDFÖRANDEN	45
Anf. 107	Statssekreterare DANIEL JOHANSSON	45
Anf. 108	ORDFÖRANDEN	45